

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne tedelje in praznike. — Inserati do 30 peti & Din 2.—, do 100 vrt Din 2.50, večji inserati peti vrsta Din 4.—. Popusti po dogovoru. In eratni davek posebej. „Slovenski Narod“ velja letno v Jugoslaviji 144.— Din. za inozemstvo 300.— Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Naše telefonske številke so: 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

Prometne težkoče v Sloveniji

Dočim železniški promet še normalno funkcijonira, je snag onemogočil skoro ves telefonski promet

Ljubljana, 28. decembra.

Po dopoldanskem dežju je včeraj popoldne začelo silno snežiti v gostih in po mokroti zelo težkih kosmih. Snežilo je neprestano vso noč do davi. Vso Slovenijo je obšla močna snežna poplava, ki je povzročila prve kalamitete v brzojavnem in telefonskem prometu, dočim ni ovirala železniškega prometa, ki je še normalno te prihajajo vlaki v Ljubljano precej redno. Mokri sneg je potrgal vse važnejše medkrajevne zveze. Potrgane so zveze proti Mariboru, Gradcu in Dunaju, nadalje proti Dolenjski, Zagrebu in Beogradu, kakor tudi deloma proti Goranjski. Najbližje medkrajevne zveze z okoljskimi in oddaljenimi občinami so prav tako potrgane. Proti Goranjski je danes dopoldne z največjo težavo funkcioniral telefonski vod do Kranja in Jesenice. Zgodaj dopoldne je bila tudi še zveza z Bledom, ki pa je bila pozneje zaradi na žicah vsečega snega istotako prekinjena. Edini vod, ki veže Ljubljano z zunanjim svetom, je telefonski in brzojavni vod proti Trstu. Tudi telefonske in brzojavne zveze med posameznimi železniškimi postajami so bile potrgane.

Mnogo je trpel zaradi snega lokalni telefonski promet. Davi je bilo okoli

500 važnejših lokalnih zvez potrganih, kakor tudi privatnih zvez. Tehnični odsek pošte uprave je že zgodaj davi ukrenil vse, da bi tekom dopoldneva po možnosti vzpostavil najvažnejše lokalne zveze. Potrgane so bile predvsem telefonske žice, ki vodijo od podzemeljskega telefonskega kabla do posameznih oblasti, korporacij, zavodov in do privatnikov. Davi sta bili n. pr. popolnoma pretrgane telefonske zveze z bansko upravo, dravsko divizijsko oblastjo ter z bolnico. Te zveze je tehnično osobe pošte uprave popravilo že dopoldne. Tehnični odsek je imel davi na razpolago pet telefonskih in brzojavnih nadzornikov in 8 delavcev, ki so z največjimi naporimi hiteli popravljati zveze. S Kresnic je še dopoldne tehnični odsek pošte uprave pozval 20 v popraviljanju zvez izveženih delavcev in je pričakoval, da bodo lokalne telefonske zveze do jutrišnjega dne popolnoma vzpostavljene.

Danes se je prvič primerilo, da je mestno cestno nadzorstvo bilo primorano pričeti s kidanjem snega, ki je padel ponoči do 10 cm visoko. Borza dela in socialno-politični urad mestnega magistrata sta dala nadzorstvu na razpolago do 100 brezposelnih delavcev, ki so takoj zjutraj pričeli z odkli-

davanjem snega. Sneg vozijo v Ljubljano mestni vozniki in deloma nekateri najeti. Zaradi kritja izdatkov za kidanje snega je mestna občina v zadregi. Že januarja in februarja letos je mestna občina izdala za kidanje snega 753.813.50 Din, dočim določa od finančnega ministrstva odobren letošnji proračun v tej postavki le znesek 487.657 Din. Po mestu je nastala velika brozga in je promet po ulicah deloma oviran. Sneg je po javnih nasadih in vrtovih na drejvu povzročil precejšnjo škodo. Mnogo dreves je polomil.

Tudi avtobusni promet z oddaljenimi kraji je bil davi zelo otežčen. Avtobusi so privozili v mesto popolnoma zasneženi in z največjo težavo, ker ceste še niso bile očiščene. Nekateri avtobusi, ki vozijo v zelo oddaljene kraje, danes dopoldne sploh niso privozili v Ljubljano.

V prvih dopoldanskih urah je prenehalo snežiti ter je upati, da bodo vse prometne kalamitete v najkrajšem času odstranjene. Po nekaterih krajih, zlasti na Notranjskem so bili veliki snežni zameti.

Po mestu je mokri sneg pokvaril tudi nebroj radio-anten.

Rusija se odpoveduje propagandi v Angliji

Izmenjava diplomatskih not v Londonu in Moskvi — Popolna vzpostavitev diplomatskih zvez med Veliko Britanijo in sovjetsko Rusijo

London, 28. decembra. Danes bo objavljena vsebina diplomatskih not, ki so bile izmenjane med angleškim zunanjim ministrom Hendersonom in sovjetskim poslanikom Sokolnikovom. Note se bavijo z vprašanjem propagande. Sokolnikov omenja v svoji noti čl. 7 protokola, ki je bil podpisan 3. oktobra v Parizu od sovjetskega poslanika v Parizu in od zunanjega ministra Hendersona, v katerem sta se obe državi obvezali, da podtrdita jamstva glede na propagando, omenjena v čl. 16 pogodbe, ki je bila sklenjena 8. avgusta 1924 med sovjetsko socialistično republiko in Anglijo. Sokolnikov ponavlja v tej noti vsebino omenjenega člena, ki se glasi:

„Pogodbeni stranki svačeno povdarjata željo in namen živeti v prijateljstvu in miru ter brezpogojno spoštovati pravico države, ki si sama uredi svoje življenje v območju svoje jurisdikcije. Obe državi bosta istotako zabranili vsem osebam in organizacijam, ki so pod njihovo kontrolo, vstevši društva, ki prejemajo državno podporo, vsak čin, ki bi ogrožal mir in blagostanje bodisi katerekoli dela britskega imperija ali Rusije.“

Sokolnikov nadaljuje v svoji noti, da bo ta določba stopila v veljavo z dnem, ko bosta angleški in ruski poslanik izmenjala akreditivna pisma. Sokolnikov pravi nadalje: „Ker sem že predložil Nj. Vis. waleškemu princu akreditivna pisma kot poslanik sovjetske socialistične republike v Angliji, mi je čast v imenu vlade zveze so-

vjetskih socialističnih republik potrditi obljubo, vsebovano v gornjem členu in obvestiti vas, da smatra sovjetska vlada, da velja omenjena obljuba prav tako za angleško vlado kot za indijsko vlado. Naravno mi je izjaviti, da želi sovjetska vlada odgovarjajočo izjavo od angleške vlade v skladu s čl. 7 protokola z dne 3. oktobra.“

Angleški zunanji minister Henderson potrjuje v svoji noti sprejem ruske note in nadaljuje, da je bil angleški poslanik v Moskvi instruiran, naj obvesti sovjetsko vlado, da smatra angleška in indijska vlada, da je obljuba v čl. 16 pogodbe, podpisane 8. avgusta 1924, stopila v polno veljavo. V verbalni noti angleškemu zunanjemu ministru izjavlja sovjetski poslanik, da velja obljuba, omenjena v čl. 16 pogodbe iz l. 1924 tudi za Kanado, Avstralijo, Novo Zelandsko, Južno Afriko, Irsko in za Novo Fundlandsko. Kakor hitro bodo vzpostavljeni diplomatski odnosi med Rusijo in angleškimi dominijoni, bo sovjetska vlada ponovila na podlagi recipročnosti gornjo obljubo v posebnih diplomatskih notah dominijonom. Henderson izjavlja v odgovoru, da je bilo stališče sovjetske vlade, omenjeno v verbalni noti, sporočeno kanadski, avstralski, novo-zelandski, južnoafriški, irski in novofundlandski vladi. Končno izjavlja na prošnjo vlad dominijonov Henderson, da bodo dominijoni uživali popolnoma vse ugodnosti obljube sovjetske vlade po čl. 16 pogodbe iz l. 1924. Slični noti sta bili izmenjani tudi v Moskvi.

Desničarji proti Briandovi politiki

Youngov načrt je odvisen samo od dobre volje Nemčije — Predzgodovina zasedbe Porenja — Zaupnica francoski vladi — Stališče predsednika nemške državne banke

Pariz, 28. decembra. Obi otvoritvi včerajšnje popoldanske seje parlamenta je govoril poslanec Louis Marin, ki je izjavil med drugim, da je plačevanje letnih obrokov, ki so določeni v Youngovem načrtu in jih bo morala plačevati mednarodna reparacijska banka, odvisno od dobre volje Nemčije. Dr. Stresemann je dal 24. junija 1929 razumeti, kako kočljiva bo izvedba garancij, ki jih določa Youngov načrt, po poteku desetih let. Tudi dr. Schacht je uvidel te težave. Nemški tisk pobija Youngov načrt. (Ministrski predsednik Tardieu: »Tudi francoski Marin«.) Razlika je ta, da smatra francoska vlada Youngov načrt za popoln in končno veljavni, dočim zatrjuje v Nemčiji, da je samo začasen. Govornik je nato govoril o Kelloggovi pogodbi, ki jo je imenoval Briandovo pogodbo. Ko je spregledal Marin varnostno in reparacijsko vprašanje v zvezi z zasedbo Porenja, je vskočil zunanji minister Briand v ugotovitvijo, da sta bila člena 428. in 429. versalske pogodbe določena samo zato, da garantirata izvedbo nemških obveznosti glede razorožitve.

Ministrski predsednik Tardieu je v odgovoru na Marinovo izjavljanje ugotovil, da sta se s Clemenceaujem borila skoraj 5 mesecev proti zavrnitvam Angliji, Belgiji in Ameriki, ki niso hote-

le ničesar slišati o zasedbi Porenja. Končno je bil vendar sklenjeno, da se ta zasedba izvede. Nato je bila splošna debata o proračunu zunanjega ministrstva zaključena ter je ministrski predsednik Tardieu povzel besedo in obrazložil smerice politike, ki jih namerava zasledovati Francija v Haagu.

Pozno zvečer se je vršilo glasovanje o zaupnici vladi, ki je bila sprejeta s 342 proti 17 glasovom. Berlin, 28. decembra. Seja vlade, ki bi se morala vršiti včeraj v navzočnosti predsednika državne banke dr. Schachta, je bila odgojena na danes. Dr. Schacht se bo udeležil tudi današnje seje. Predsednik državne banke dr. Schacht je bil povabljen na današnjo sejo vlade zaradi ponudbe za udeležbo na haški konferenci. Kakor vse kaže, vladajo zaradi različnih nazorov med predsednikom državne banke in državno vlado o Youngovem načrtu precejšnja nasprotstva. Dr. Schacht je označeval pogoje Youngovega načrta kot skrajne, ki jih more Nemčija prenašati, in je imel posebno pomisleke proti temu, da je nemška diplomacija že pred konferenco sklenila gotove obveznosti. Vsekakor je treba ugotoviti, da dr. Schacht ni posebno pripravljen oditi z nemško delegacijo v Haag.

Japonci o pomorski razorožitvi

Prihod japonske delegacije na pomorsko razorožitveno konferenco — Izjava prvega japonskega delegata

London, 28. decembra. AA. Japonsko odposlanstvo za pomorsko razorožitveno konferenco v Londonu je prispelo včeraj ob 14.40 popoldne v Southamptonu. Odposlanstvo vodi prvi japonski delegat Vakacuki ter je potoval iz New Yorka na modernem preko-oceanski ladji »Olympic«. Po prihodu v Southampton je vodja japonskega odposlanstva Vakacuki izjavil poročevalcu Reutersa:

Zadovoljen sem, ker sem imel na potu skozi Zedinjene države priliko, sestati se

z uradnimi predstavniki Zedinjenih držav, in ker so bili moji razgovori prav zadovoljivi. Ker nam preostaja dokaj časa do sestanka konference, upam, da bom imel s svojimi tovariši priliko, sestati se na enak način s predstavniki angleške vlade, s katerimi bi se radi odkritosrečno razgovarjali. Japonsko odposlanstvo želi, da bi po svojih močeh pripomoglo k uspehu bližnje konference. Japonci ni za drugo, kakor za varnost japonske države in ne goji napadalnih stremiljenj proti nikomur.

Demanti o poroki nizozemske prestolonaslednice

Amsterdam, 28. decembra. AA. Z uradnega mesta se demantirajo vse vesti o skorajšnji zaroki nizozemske prestolonaslednice Julijane z nemškim princem v. Erbachom.

Poslanec strešjal v parlamentu

Rio de Janeiro, 28. decembra. AA. Zaradi osebnih političnih nesoglasij je poslanec Lopes tekom parlamentarne seje ustrelil svojega poslaniškega tovariša Filha.

Obsodba atentatorja

Pariz, 28. decembra. AA. Italijan Pavan, ki je 14. marca t. l. ustrelil Italijana Savarellija, je bil obsojen na 10 let temnice.

Železniška nesreča na Češko-slovaškem

Parga, 28. decembra. V četrtek je skočil na postaji Prerov iz tira brzovlak iz Bogulina v Prago. Lokomotiva je se prevrnila počev čez tračnice. Strojevodja je bil ubit, kurjač pa je podlegel opeklinam zaradi vrele vode.

Makedonstvujsči ne mirujejo

Beograd, 28. decembra. »Politika« objavlja brzojavko iz Berova, da so pred nekaj dnevi na meji prišli dve ženski, ki sta došli iz Bolgarske na naše ozemlje z namenom, da bi ubili komandanta 6. odseka obmejne čete podpolkovnika Svetozarja Miloševića. Naše oblasti so jima hitro prišle na sled ter preprečile njuno namero. Ena se imenuje Tomka Cvetkova, druga pa Belika ter sta obe ženi bolgarskih komitov, ki sta ju njuna moža nagovorila, naj preideta preko meje in ubijeta podpolkovnika. Obe sta prejele od bolgarskih komitov revolverje z municijo in potrebna navodila. Svojo namero sta pri zaslišanju priznali v celoti.

Aretacija bivšega poslanca

Beograd, 28. decembra. V Prizrenu je bil na odredbo preiskovalnega sodnika aretiran zaradi zločina po paragrafu 250 srb. k. z. šerif Hadži Bajran, bivši narodni poslanec iz Prizrena. Njegova aretacija je v zvezi z dogodkom iz l. 1915, ko je večje število Arnavtov napadlo srbške vojake, pobilo nekaj beguncev in zažgalo samostan sv. Marka. Ob tej priliki je bil ubit tudi sreski načelnik v p. Jovan Antonijević, dočim sta se njegov sin Mihajlo, sedanjí sreski načelnik, ter njegova sestra Katarina po srečnem naključju rešila. Po obtožbi je bil vodja in glavni izvršitelj tega umora Jusuf Huka iz Kobaša. Ko je bil šerif Hadži Bajran poslanec radikalne stranke, je pisal Mihajlu Antonijeviću, naj prekliče svojo izpoved ter stori isto tudi njegova sestra, za kar je kot nagrado obljubil 20 tisoč Din. Takoj je tudi poslal nakazilo za to vsoto, ki ga je Mihajlo Antonijević ročil preiskovalnemu sodniku. Preiskava proti šerifu Bajranu se ni mogla nadaljevati, ker ga Narodna skupščina na zahtevo sodnih oblasti ni hotela izročiti. Sedaj se bo proces proti njemu nadaljeval, ker ga ne štiti več poslanska imuniteta.

Usnjarska šola v Bosni

Sarajevo, 28. decembra. Ministrstvo za trgovino in industrijo je kupilo tovarno usnja v Visokem, ki jo bo preuredilo za usnjarsko šolo. Šola bo pričela posloovati že takoj po novem letu. Ker je Visoko staro usnjarsko mesto, v katerem se edino v Bosni in Hercegovini izdeluje usnje, bo imela tovarna pod novim vodstvom velik pomen za vzgojo naraščaja v naši usnjarski industriji.

Pristojnost inspekcij dela in parnih kotlov

Beograd, 28. decembra. Minister socialne politike in narodnega zdravja je podpisal sklep, po katerem so inspektorji dela in inspektorji parnih kotlov sestavni del banskih uprav ter podrejeni banu v administrativnem pogledu. V strokovnem pogledu so podrejeni ministru socialne politike in narodnega zdravja, od katerega bodo prejeli vsa potrebna navodila. Potemtakem izreka v bodoče tudi kazni v prvi instanci ban na svojem področju.

Borba za neodvisnost Indije

Indijski nacionalisti proglašajo bojkot indijskega parlamenta ter plačevanja davkov

Lahore, 28. decembra. Skupščina indijskih nacionalistov je sprejela predlog Gandija, naj se odkloni povabilo na indijsko-angleško konferenco v Londonu in bojkotirajo indijsko zakonodajno skupščino ter pokrajinske skupščine. Sprejeta resolucija poziva tudi k bojkotu plačevanja davkov. Zdi se, da je prevladala v indijski nacionalistični

stranki nepromišljiva struja, ki hoče pribojiti Indiji popolno neodvisnost in se ne zadovoljuje z značajem dominijona. Po zadnjem atentatu na indijskega podkralja Irwina je bilo računati, da bo protiangelska agitacija v Indiji oživela in v veliki meri otežila končnega javno ureditev indijskega vprašanja.

Kriza poljske vlade

Varšava, 27. dec. g. Designirani ministrski predsednik prof. Bartel se je danes vrnil iz Lvova v Varšavo, kjer je takoj po prihodu pričel konference z bodočimi člani svoje vlade. Računajo, da bo nova vlada sestavljena tekom jutrišnjega dne. Istopili bodo dosedanja ministri za delo in socialno skrbstvo, pravosodje in notranje zadeve. Kakor se čuje, bo najbrže tudi poljedelsko ministrstvo zasedeno z novo osebnostjo.

Demonstracije brezposelnih v Varšavi

Varšava, 28. decembra. Pred poslopijem delavnega ministrstva je priredila včeraj popoldne skupina brezposelnih demonstracijo in skušala vdreti v ministrstvo. Policija je množico razgнала, voditelje pa aretirala. Preiskava je dognala, da gre za delo komunističnih agitatorjev, ki so izrabili brezposelnost za nasčurvanje množice.

Nagrada za izsleditev vlomilcev

Beograd, 28. decembra. Beogradska policija je razpisala nagrado 50.000 Din za identifikiranje vlomilcev, ki so v noči od 23. na 24. t. m. vlomili v Trgovačko banko v Beogradu. Gre za šest oseb, o katerih je pozitivno ugotovljeno, da so došli v Beograd iz prečanskih krajev.

Nov tiskovni zakon v Rumuniji

Bukarešta, 28. decembra. Pravosodni minister Junian je predložil regentskemu svetu predlog novega tiskovnega zakona. Minister Junian je izjavil novinarjem samo, da se resnim novinarjem ni treba bati novega zakona, ki ima samo namen braniti poštenost pred obrekovanjem. Zakonski predlog je bil izročen tudi novinarskemu sindikatu v izjavo.

Nesreča bolgarskega parnika

Sofija, 28. decembra. AA. Na Črnem morju se je zaradi hudih snežnih metežev in viharjev potopila bolgarska ladja Varna. 31 oseb je utonilo. Sofija, 28. decembra. Po naknadnih ročilih o ponesrečenem parniku »Varna«, ki se je v Marmarskem morju zadel v neki grški parnik, se je rešilo moštvo in potniki.

Nov osumljenec düsseldorfskih umorov

Dunaj, 28. decembra. Novi osumljenec düsseldorfskih umorov je neki Josip Kovalski, ki je bil rojen l. 1883 v Komorovcih pri Biali v Šleziji. Dunajska policija zbira o storilcu, ki je neznano kam izginil, nadalje podatke.

Težkoče angleške vlade

London, 28. decembra. Težkoče delavske vlade so razvidne tudi iz pismenega odgovora, ki ga je dal zakladni kancelar Snowden na vprašanje glede novih finančnih obveznosti vlade. Iz tega odgovora se vidi, da je za tekoče leto potrebnih še 8 in pol milijona funtov, dočim so nove obveznosti za leto 1931 proračunane z 20.967.000 funtov.

Demisijski belgijskega ministra

Bruselj, 28. decembra. Belgijski minister za kolonije Tschoffen je podal ostavko, ker je ustavila izplačila banka »Chaudoin«, ki ima svoj sedež v Lüttichu in pri kateri je bil Tschoffen upravitelj svetnik.

Protifasistični atentat v Belgiji

Bruselj, 28. dec. AA. V Liègeu so neznani atentatorji ustrelili fasista Paulinika in ga ubili. Njegov brat je bil ranjen. Brat je izjavil pred obdobjem, da je v nekem napadalcu prepoznal protifasista Orellija.

Radio v službi policije

London, 28. decembra. AA. Londonsko policijsko ravnanstvo je izvedlo prav uspele poizkuse brezžične telegrafije med policijsko direkcijo v Scotland-Yardu in posameznimi policijskimi avtomobili, ki so zasledovali zločince po podeželskih mestih. Z novim letom bo na vseh sedežih policijskih ravnanstev uveden novi način brezžičnega prometa s posameznimi policijskimi zasledovalnimi oddelki.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA

Ljubljanska borza danes ni poslovala. V prostem prometu so notirali: Amsterdam 22.74, Berlin 13.4975, Bruselj 7.8877, Bidump. 9.8794, Curih 1095.9, Dunaj 793.53, London 275, Newyork 56.22, Pariz 222, Praga 169.29, Trst 294.80.

INOZEMSKE BORZE.

Curih: London 25.09125, Newyork 514.00, Pariz 20.26, Milan 26.9075, Madrid 68.70, Berlin 123.07, Dunaj 72.39, Beograd 9.1295, Praga 15.26, Bukarešta 3.07, Budimpešta 90.07, Sofija 3.72, Varšava 57.75.

Božična akcija ljubljanske občine

Božično drevo je dalo 16.217,05 Din — Za božičnico revne dece je dala občina 65.000 Din, za podpore pa 24.832 Din

Ljubljana, 28. decembra.

Siromaštvo je tudi v Ljubljani z vsakim letom večje. Brezposelnost je v zimskih mesecih dosegla višek. Tudi bolezen v družini je dostikrat vzrok velikemu pomanjkanju. Ubogi otroci so lačni in goli ter trpe največjo bedo in pomanjkanje. Osiřeli starši so brez sredstev in kronski vpojenci žive v ubopnih razmerah. Poleg teh je tudi mnogo brezdomovincev, ki iščejo dela v mestu. Zadnji tedni pred božičem so romale cele procesije teh nesrečnejšev na mestni magistrat pred socialno-politični urad. Urad je izpolnil svojo dolžnost, kolikor mu je dopuščal proračun mestne občine.

Božična akcija mestne občine je pokazala, da tudi Ljubljana iz srca rada podpira reveže. Bilo je mnogo plemenitih meščanov, ki so posegli globoko v žep ter prispevali za revno deco. Komisija, ki je odpirala nabiralnik, postavljen pred božično drevo pri Prešernovem spomeniku, je bila zelo presenečena, ko je našla v nabiralniku celo tisočak, ki ga je baje dal neimenovan, skromen meščan.

Mestna občina se je letos pri dobrotah akcij poslužila načina, ki je v običaju po večjih mestih na Češkoslovaškem in v Nemčiji. V nabiralniku je bil 1 bankovec po 1000 Din, 9 bankovcev po 100 Din, 763 bankovcev po 10 Din, 1 bankovec po 5 Din, 2324 novčev po 2 Din, 2169 po 1 Din, 225 po para in drobila za 22,55 Din, torej skupaj 16.217,05 Din. Prispevalo je nad 3400 Ljubljančanov za božično drevo.

Tudi nabiralna akcija pri trgovcih in premožnejših meščanih je imela povoljen uspeh. Poslalo je 42 trgovcev 9095 Din in 37,25 m raznega blaga, 25 parov čevljev in 102 komadov razne obleke ter 98 komadov

razne ponošene obleke, ki so jo stranke darovale pri božičnem drevesu ali direktno pri socialnem uradu.

Za božičnico v Unioinu, kjer je bilo obdarovanih 330 otrok z obleko, perilom in obutvijo ter z zavojem peciva, je mestna občina izdala 65.000 Din.

Socialno-politični urad je v zadnjih treh dneh pred božičem nakazal nad 300 strankam podpore v znesku 24.832 Din in blizu 100 strankam je izdal nakaznice za živila. Na sveti večer je socialno-politični urad v navzočnosti zastopnika g. župana in občinskih svetovalcev priredil božičnico v zavetišču za onemogle v Japljevi ulici. Vsi oskrbovanci so bili obdarovani s pecivom, čajem in cigaretami. Stregle so jim uradnice mestnega magistrata.

Lepa je bila tudi božičnica v mestni ogrevalnici na Poljanah pri mestni klavnic. Na sveti večer je bilo tam zbranih 55 brezposelnih in brezdomovincev. Za te siromake, ki nimajo lastne strehe, je mestna občina priredila posebno božičnico. Vsi obiskovalci ogrevalnice so bili ob določenih uri zbrani v »dvorani«, opremljeni s klopi, nizami in lesenimi posteljami. Sami stanovalci ogrevalnice so si omislili lepo božično drevo. Prostore so primerno okrasili. Po nagovoru uradnika soc. političnega urada, ki jim je čestital srečen božič v županovim imenu, so jim uradnice urada postregle s čajem, z malim prigrizkom in cigaretami. Obdarovanci so se ginjeni zahvaljevali za vse dobrine, ki jim jih je naklonila mestna občina.

Zanimivo je, da so nabrali z božičnim drevescem za siromake v Pragi 142.000 Kč, v Brnu pa 71.000 Kč. Obubožanost Ljubljane se je pokazala tudi pri božičnem drevescu mestne občine.

Nujno potrebne zgradbe v Ljubljani

Gradbeno delo mestne občine v preteklosti in bližnji bodočnosti

Ljubljana, 28. decembra.

Med svetovno vojno je gradbeno delo mestne občine popolnoma prenehalo; prenehala so tudi vsa regulacijska dela v strugi Ljubljanice. Glavna skrb občine je bila usmerjena na prehrano občanov.

720 eno- do štirinadstropnih stanovanj

Tudi po vojni je precej časa mirovalo vsako gradbeno delo in šele, ko je že močno pričela pritiskati stanovanjska misel na duri, se je Ljubljana zganila in pričela z gradbo stanovanjskih hiš. Najprej je mestna občina l. 1929. zgradila v Janežičevi ulici stanovanjsko hišo z 12 stanovanji in l. 1923. na Sredini z 9 stanovanji. V letih 1923 in 1924 je zgradila I. in II. stanovanjsko hišo za Bežigrad, ki so ji v letu 1923 sledile še III., IV., V., VI. in VII. hiša in skupina 13 zasilnih stanovanjskih hiš s skupno 165 eno- in trisobnimi stanovanji. Mestni stanovanjski akciji se je pridružila še zasebna in za Bežigradom, kjer se pred letom 1923. ni bilo hiše, je zrastle v kratkem času celo mesto.

Na Dunajski cesti je bilo l. 1923. zgrajeno ob topničarski vojašnici veliko poslopje za dohodarstveni urad s pisarniškimi prostori in z 10 dvo- do štirisobnimi stanovanji, na Meksiki ob Anaceljevi cesti pa l. 1927. moderno 80 stanovanjsko poslopje. Iz obligacijskega posojila so bila v letih 1927.—1929. zgrajena naslednja poslopja:

1. Skupina 19 vil za topničarsko vojašnico z 69 stanovanji.
2. Delavska zbornica na Miklošičevi cesti. V tej stavbi so uradni prostori Delavske zbornice, čitalnica, velika dvorana, garderoba, ljudska kuhinja, prostori za razne organizacije, v višje ležečih nadstropjih pa 32 stanovanj.
3. Stanovanjska skupina hiš na Poljanski cesti, kjer je 113 stanovanj, prostori za zastavilnico, policijo in pošto.
4. Stanovanjska skupina 14 hišic v Kolesarjevi s 56 stanovanji.
5. Baraka na trnovskem pristanu se je preuredila in v njej napravilo 10 zasilnih stanovanj.

Vrtnega je mestna občina zgradila še 2 leseni stanovanjski baraki ob Ižanski cesti z 28 stanovanji, v mestni plinarni je dvignila delavnico za eno nadstropje in tako pridobila 4 stanovanja, v gramozno jamo ob Vodovodni cesti je pa postavila 2 zasilni leseni baraki s 24 stanovanji.

Mestna občina je kupila bivšo Nuškovo vojašnico in jo preuredila, da je v njej sedaj 65 stanovanj.

Ob Vodovodni cesti, deloma že v sosednji občini Brinje, je mestna občina zgradila 16 hišic s 64 stanovanji.

Vsega skupaj je mestna občina zgradila od prevrata dalje 720 eno- do štirisobnih stanovanj, za kar je izdala ca 62.000.000 Din.

Modernizacija mestne klavnice

Razen stanovanjskih hiš in barak je mestna občina postavila 7 transformatorskih postaj za mestno elektrarno za 420.000 Din, odkupila je za mestni pogrebni zavod Predovičovo hišo na Ambroževem trgu za 1.250.000 Din in izdala za adaptacije 822.000 Din, razširila Škofjo ulico ob sv. Petra župnišču in izdala za napravo lične ograje 150.000 Din.

Eno največjih del Mestne občine pa je gotovo modernizacija mestne klavnice. S preuredbo obstoječih klavnic in z doizdavo hladilnih naprav, z napravo dovlačilnice, novih hlevov in z napravo moderne klančnice je mestna klavnica postala ena najmodernejših in tehnično popolnih klavnic tudi preko državnih meja. Postala je izrednega pomena tako v higienskem kot v narodnogospodarskem oziru ne samo za Ljubljano, temveč tudi za širšo pokrajino. Celotni program obsega dela za ca 60.000.000 Din, sedanj pa za ca 21.000.000 Din, v kolikor se je tudi izposloval kredit. Dosedaj se je z dovoljenim kreditom zgradilo za ca 19.000.000 Din, ostalo se napravi prihodnje leto. Obratni s vsemi večimi dobavitelji in podjetniki so izgotovljeni, niso pa še gotovi za dela manjših obrtnikov.

Po prof. Plečnikovem načrtu se je regulirala cesta na Grabnu, kjer se je postavila Colzova piramida, in sv. Jakoba trg, pred kratkim pa lepa Vegova ulica z Napoleonovim trgom, kjer stoji mogočno spomenik Ilirije.

Z vsi intenzivnostjo se dela sedaj na načrtih in proračunih za nova carinska skladišča, ki se bodo, kakor kaže, pričela graditi na spomlad.

Splošna regulacija mesta

Neobhodno potrebne pa bodo že v bližnji bodočnosti naslednje zgradbe:

1. naprava mrtvaške veže;
2. zgradba šole za severni del mesta (Bežigrad).
3. zgradba dekliške šole za sv. Petra predm. in Udmat.
4. naprava novega magistratnega poslopja (na Vodnikovem trgu).
6. Zgradba javnih stranišč (pri glavnem kolodvoru, pred kavarno Evropo, v Šiški in na Marjitem trgu, vsa ostala pa naj se higiensko preuredijo).
7. Naprava tržnice ob Ljubljani (po arh. Kellerjevem ali pa po prof. Plečnikovem načrtu).
8. Zgradba nove ljudske kopeli.
9. Preureditev ljubljanskega gradu, poprava ljubljanskega gradu, poprava dosedanjih potov in naprava dostopa za Mestnim domom po prof. Plečniku.
10. Končna rešitev premostitve smodnišnice.
11. Za mestno klavnico se izdelujejo načrti za:
 - a) doizdavo hladilnic za shranjevanje glavine in
 - b) za ograje celotne klavnice.
- V najbližnjem času bo pa potrebna zgraditev:
 - a) novega upravnega poslopja,
 - b) kontumačne klavnice,
 - c) kontumačnih hlevov,
 - d) desinfekcijskega objekta in
 - e) ureditev zemljišča.
12. Preskrbeti bo za šolsko polikliniko in za moderno ogrevalnico s spalnicami in drugimi prostori ter za aerodrom primerna zemljišča.
13. Razširitev omrežja cestne železnice na Vič in v Šiško.
14. Dopolniti kanalizacijsko omrežje.
15. Z zgradbo hiš na Poljanski cesti je mestna občina zgubila prostor, kjer je imela skladišča in deponijo lesa, kamna in drugega materiala. Zato bo treba pridobiti drug prostor.

16. Zgraditi je novo ubožnico (Udmat ali Šiška).

17. Urediti je odkupe in zamenjavo parcel za izvršitev regulacije svetokriškega okraja.

V zvezi z regulacijo Ljubljane je potrebna preureditev Marjitega trga in naprava mostov ob trgu, preureditev Ribjege trga, naprava brvi ob Gerberjevi hiši in pri novi hiši ob Poljanskem nasipu ter ureditev obrežja vzdolž Ljubljane, v zvezi z regulacijo Gradaščice pa naprava mosta

pri Trnovski cerkvi in pri Groharjevi cesti. Urediti bo tudi Ambrožev trg, Vrazov trg, Hrvatski trg, Tabor, Vodmatski trg, Boršnikov trg.

Vsa imenovana dela in dela, ki so v zvezi s splošno regulacijo mesta s svetokriškim okrajem in sosednjih občin (nadvoz na Dunajski in Celovski cesti in druga križanja z železniškimi napravami), bodo stala mestno občino ogromne svote, za kar bo treba o pravem času preskrbeti denarna sredstva.

Izvoz starin iz Slovenije

Stopite na prste onim, ki izvažajo neprecenljive starine — Osnuje naj se komisija za ocenjevanje starin

Ljubljana, 28. decembra.

Pri nas je ohranjenih še vedno več predmetov iz preteklosti, ki so važni spomini tedanjih razmer. Včasih kakor bi mislili, čeprav so jih v vojni mnogo odnesli oficirji iz naših krajev. Naš muzej je mnogo zamudil, ker je zadnja leta pred svetovnim požarom le malo zbiral, po vojni so pa krediti tako majani, da zadostujejo le za najmanjše nakupe. Zato tudi ne more plačevati tako visokih cen, kakor so starine vredne in jih cenijo lastniki. Ti sicer v 99 primerih od 100 zahtevajo silno pretirane svote, vendar je pa še vedno na podstrešjih med zavrnjeno šaro mogoče najti marsikaj, kar spada v javne zbirke. Zlasti lastniki pretiravajo pri starosti, češ, ta-le skrinja je stara že 200 let, ker jo je že mati stare matere imela v balli. Ta trditve pa ni laž, temveč samo zmota, ker starost računajo tako. Mati, babica in prababica so dosegle visoko starost po 80 let in trikrat 80 je 240 let, pri tem pa ne pomislijo, da se te stare matere niso rodile šele na smrtin dan svojih mater, kakor računajo, temveč mnogo, mnogo prej in da moramo vsak računicati le na 30 let, torej namesto 240 let babico in prababico le po 30 in samo mater na 80, torej skupaj le 140 let, če je mati lani umrla. Ker se je pa prababica možila že odrasla in je imela tedaj že 20 let, ko je pripeljala skrinjo v balli v hišo, je skrinja stara v resnici le 120 let, torej ravno polovico toliko, kolikor računajo lastniki.

Ker torej naše javne zbirke nimajo sredstev, privatnih zbiralec je pa malo, ki bi med seboj konkurirali in si starine dražili, zato odvažajo tuji kupci za nas nenadomestljive stvari v masah iz dežele in to po tako nizkih cenah, da je proti takemu izvozništvu dežele treba kaj ukreniti.

Čeprav zakona proti izvozu važnih starin in umetnin iz države še pravzaprav nimamo, se naši konservatorji poslužujejo starega avstrijskega zakona in novejših naredb in res marsikaj rešijo, če za name-

ravani izvoz zvedo. Če pa ne zvedo, pa gredo najdragocenejše starine brez ovir čez mejo, ker od carinskih organov nihče ne more zahtevati, da bi poznali starine, še manj pa, da bi znali oceniti njih važnost in pomen. Pomislimo samo na zagrebški slonokoščeni triptih.

Res je, da so cene starinam silno padle, ker je preveč najlepšega blaga na trgu, povpraševanje je pa zaradi splošnega pomanjkanja denarja silno majhno. Pred vojno premožnejši uradniški in oficirski družine so obubožale in so bile prisiljene prodati svoje zaklade. Veržniki so zaradi nepoznanja stvari plačevali starine po bašno visokih cenah. Danes je pa že konec kratkega veržniškega sija in starin je povsod, zlasti pa v velikih inozemskih mestih, v izobilju. Dragoceni porcelan, srebro, mobilije so padle na polovično ceno, kakor so jo imele n. pr. pred 5 ali 6 leti, da, mobilije še mnogo nižje.

Se več, kakor v inozemstvo, pa gre starin proti Zagrebu, kjer so za nas prav tako izgubljene, kakor za državno mejo. Konservatorji urad in javne zbirke naj bi postavile komisijo, ki bi starine cenila, zakaj vsaka kupčija pod polovično ceno prave vrednosti starine ni veljavna. Komisija naj bi najrazličnejše predmete brezplačno cenila, da bi lastniki ne bili opeharjeni. Že to bi pomagalo, da bi mnogo stvari ostalo doma, dokler ban ne izda potrebne navedbe proti izvažanju za banovino važnih zgodovinskih in kulturnih spomenikov iz banovine, ki je s smrtjo viteza Strahla postala kulturna zahteva prve vrste.

Polni vagoni nenadomestljivih objektov gredo iz dravske banovine v savsko, da bo v kratkem opustošena, če se bo to počelo nadaljevalo. Dokler pa nimamo orožja proti preteklim cenam in izvažanju, je tudi »Slov. Narod« pripravljen dati vsak predmet brezplačno ceniti strokovnjaku. Lastniki starin naj se kar zgledajo v našem uradništvu v dopoldanskih urah, pa bodo zvedeli pravo vrednost svojih stvari.

veliko zlato kolajno in častno diplomu, g. Franku Stupici iz Ljubljane pa malo zlato kolajno in častno diplomu za krasno razstavljeno kolekcijo pitčijih kletk.

Posebna zahvala gre tudi naši radio-postaji, ki je prenašala pete naših znamenitih kolekcij potom radia v svet.

Prosveta

Drama

Opozorjamo na nocojšnjo reprizo Jankovičeve drame Brez ljubezni, ki jo vprižori ljubljanska drama nocoj ob 20. uri za abonente reda E. Zasedba običajna. Režija prof. Šestova.

Nedelja v ljubljanski drami. V nedeljo dne 29. tm. popoldne ob 15. uri vprižori ljubljanska drama znamenito dramsko delo slavnega pisatelja Strindberga, Nevesta s krono. Po svoji vsebini je to delo pravilneje zračna z globoko pretresujočo vsebino. Glavne vloge igrajo ga. Šaričeva, Marjita Vera, Mira Danilova ter gg. Kralj, Cesar, Skrbinašek, Gregorin in Debevec, ki jo tudi režiser te drame. — Zvečer ob 20. uri pa se vprižori »Naš gospod župnik z gosposdom Cesarjem v glavni vlogi. Obe predstavi sta ljudski in veljajo znižane cene.

Silvestrovo v ljubljanski drami. Kakor lansko leto, bo tudi letos na Silvestrovo dramska predstava ob 21. uri zvečer pri znižanih cenah. Drama vprižori francosko veseloigro »Naš gospod župnik«.

Opera

Danes se poje privlačna Zellerjeva opera »Tičar« z g. Drenovecem v naslovni vlogi. Opera je pri premijeri izvrstno uspešna z nedolnim zadovoljstvom. Privlačna glasba osveža poslušalce ter se zdi, da bo »Tičar« z ozirom na dobro izvedbo močan magnet za vse obiskovalce našega gledališča. Zasedba ulog je kot pri premijeri gđ. Majdičeva, ga. Poličeva, ga. Balatkova, gđ. Štrnša, gđ. Jeran ter gg. Gošić, Peček, Simonček, Povhe, Sekula, Rus, Danilo in drugi. Dirigent g. H. Svetel, režiser g. Povhe. Predstava se vrši za abonma B.

Jutri se poje popoldan priljubljena opera »Pri treh mladenkah« z g. Mohoričem v ulozi Schuberta. Dalje sodelujejo ga. Poličeva, ga. Balatkova, gđ. Štrnša, gđ. Španova, gđ. Ramškova ter gg. Drenovec, Peček, Povhe, Simonček, Rus, Sekula, Jelencar, Erkelavec in drugi. Opereto dirigira ravnatelj Polič režiser g. Povhe. Predstava se vrši pri znižanih cenah.

Zvečer ob pol 20. se poje prekrasna opera »Mignon« z gđ. Kristo Sarkotič kot gostom v naslovni partiji. Gđ. Sarkotič je mlada pevka, učenka Dietrich Verhoničeve iz Zagreba. Dalje nastopijo ga. Popovičeva, ga. Ribičeva, g. Vičar prvič v Ljubljani v partiji Viljama, g. Betetto, Mohorič, Janko in drugi. Opero dirigira g. Neffat, režiser g. Krivecki. Predstava se vrši izven abonma.

Julij Betetto naš odlični pevec basist je po težkem obolenju ozdravel ter nastopi v nedeljo zvečer v eni izmed svojih najljubših ulog, v »Mignon« kot Lothario. Priljubljeni pevec bo po velikih in težkih duševnih bojih spet stopil na deske, ki po-

menijo za vsakega umetnika nov svet in bo zapel kot zina le on. Ogromno število prispevkov in oboževalcev kot pevca, iskrenih prijateljev kot človeka ga ob tej priliki najlepše pozdravljajo.

Beleznica

Koledar.

Danes: Sobota, 28. decembra 1929, katoličani: God nedolžnih otročičev, pravoslavni: 15. decembra, Zenica.

Jutri: Nedelja, 29. decembra 1929, katoličani: Tomo, pravoslavni: 16. decembra, Vrhoslava.

Današnje prireditve.

Drama: Brez ljubezni, E. Opera: Tičar. Kino Matica: Plesalka iz bara. (Any Ondra).

Kino Ideal: Ko kovboj ljubi (Tom Mix). Kino Ljubljanski Dvor: Osveta umobolne.

Prireditve v nedeljo.

Drama: ob 15. Nevesta s krono, ob 20. Naš gospod župnik.

Opera: ob 15. Pri treh mladenkah, ob pol 20. Mignon.

Kino Matica: Plesalka iz bara.

Kino Ideal: Ko kovboj ljubi.

Kino Ljubljanski Dvor: Osveta umobolne.

Film ZKD: Simba, kralja živali. Ob 11. v Matici.

Lutkovno gledališče Sokola na Taboru:

ob 15. Peterčkovice poslednje sanje.

Lutkovno gledališče Češkoslovenske

Obec: ob 16. v Narodnem domu: Gašperček in povodni mož.

Dežurne lekarne.

Danes in jutri: Piccoli, Dunajska cesta, Bakarčič, Sv. Jakoba trg.

Slovenska Matica ima v zalogi nekaj izvodov

faksimilirane (Blasnikove) izdaje

Prešernovih poezij

po pesnikovem rokopisu iz leta 1846.

v lični kartonski kaseti.

Cena 220 Din. Tudi na obroke.

Radioprogram

Radio-Ljubljana

Nedelja, 28. decembra

9.30: Prenos cerkvene glasbe; 10.00: Versko predavanje, p. dr. R. Tominec; 10.20: Potovanje v Južno Ameriko, predava g. Berden; 11.00: Koncert radio-orkestra; 15.00: Kmetijska ura; 15.30: M. Komarova; »Pri-sega o polnočici (St. Jakobski gl. oder); 16.00: Reprodukcijska glasba; 16.30: Humoristično čtivo; 17.00: Radio orkester; 20.00: Prenos iz Zagreba; 22.00: Časovna napoved in poročila, Radio-orkester; 23.00: Napoved programa za naslednji dan.

Ponedeljek, 30. decembra

12.30: Reprodukcijska glasba (valčki mešan program); 13.00: Časovna napoved, borza, repr. glasba; 13.30: Iz današnjih dnevnikov; 17.30: Koncert Radio-orkestra; 18.30: Francosčina, dr. Leben; 19.00: Zdravstveno predavanje; 19.30: Angleščina, ga. Orthaben; 20.00: Večer pozabljenih šlagerjev (Radio-orkester); 22.00: Časovna napoved in poročila, napoved programa za naslednji dan.

Tragična smrt norveškega učenjaka

V ponedeljek je umrl tragično smrti norveški zgodovinar prof. Aleksander Bugge. Prispel je za nekaj dni v Kodanj in v ponedeljek mu je postalo v kavarni nenadoma slabo. Nezvestnega so prepeljali v bolnico, kjer mu je zdravnik izpral želodec. Bugge ni hotel povedati, kdo je. Izdajal se je za Westberga. Iz bolnice so ga prepeljali na policijsko stražnico, da bi se odpočil. Sedel je k peči in prostil redarje, naj dobro zakurijo. Redarji so mu ustregli in zakurili tako, da je bila peč kmalu razbeljena. Nenadoma se je pa profesorju vnela obleka. Začel je klicati na pomoč in prišel je policijski uradnik, ki mu je strgal s telesa gorečo obleko. Nesrečni profesor je bil pa že tako opečen, da je opeklinam kmalu podlegel. Pokojni je bil eden najznamenitejših norveških zgodovinarjev. Pečal se je zlasti z zgodovino Vikingov in s kulturno zgodovino srednjega veka.

IZJEMA.

Mlada žena: Ničesar mi ne dovoliš. Če pojde tako naprej, se vrnem k roditeljem.

— To ti pa rad dovolim.

IZUMI.

— Neverjetno, kaj vse so ljudje zadnja leta izumili: Brozjav brez žice, vožnjo brez konja, smodnik brez dima... Manjka samo še nekaj...

— Kaj pa?

— Doda brez neveste.

TOLAŽBA.

Najemnik: Stanovanje mi je všeč, toda veliko poslopje na oni strani ulice preveč zapira razgled.

Hišni lastnik: To je smodnišnica, ki lahko vsak hip zleti v zrak.

PRED SODIŠČEM.

— Kdaj ste odšli iz gostilne, v kateri je bil tudi obtoženec?

— Obenem z njim.

— Obtoženca so vrgli iz gostilne.

— Mene tudi.

Skrbinšek o Borštniku in Verovšku

Spomin na dva odlična pionirja naše gledališke umetnosti, ki sta v javnosti že pozabljena

Slikar ostane več v svoji slikah, kipar v kipih, glasbenik v kompozicijah in literat živi kot umetnik še za mnogo generacij za njim, samo umetnost igralca umre z njim vred. Ostane na njega še spomin njegove generacije, sledeče generacije zvedo le še iz knjig, da je bil velik tak in tak umetnik, ni jim pa mogoče več te umetnosti neposredno uživati, kakor sliko, kip ali godbo umrlega slikarja, kiparja, glasbenika-umetnika.

Igralec ustvari na odru umetnino, katere rojstvo in smrt sta tesno združeni. To je tudi glavni razlog, da zavzema baš igralci med umetniki svojevrsten položaj, da so navezani na publiko, celo na kritiko, bolj kakor drugi in je njih ustvarjanje mnogo težje, združeno z mnogo večim trpljenjem in naporom ter je njih razočaranje ob neuspehih in njih sreča ob uspehih za ne mnogo fatalnejša in pomembnejša nego pri umetnikih drugih panog.

Ostane torej samo še spomin, kvečjemu kip, kakor ga imata naša velika umrla igralca Borštnik in Verovšek pred opernim gledališčem. Kdor ju je videl ustvarjajoča na odru, se ob pogledu na nju spomni marsikatero lepe ure v gledališču, kdor ju ni poznal, jo občuduje, ker je slišal, da sta bila umetnika, nune umetnosti pa ne more doživljati. Žal premmogi so, ki hodijo mimo njih in ju ne opazijo več. Mislim, da so ti najzgovornejše priče kratke, skoro tragične slave vsakega velikega gledališkega umetnika.

Naš urednik je imel priliko pokramlirati z režiserjem Milanom **Skrbinškom**, ki je večkrat igral z Borštnikom in Verovškom, ter sta ta dva igrala v njegovi režiji, kakor tudi on v njuni, o osebnosti, umetniškem ustvarjanju in drugih zanimivostih iz življenja in igranja obeh.

Mogočen vpliv Borštnikove osebnosti

Videl sem ga prvič, je odgovoril z. **Skrbinšek** na vprašanje, kje in kako je spoznal Borštnika, ko sem stal nekoč v gledališču na galeriji. Borštnik je igral Kantorja v »Kralju na Betanovcu«. Z njegovo umetnostjo in osebnostjo, ki se je vedno izražala v njegovih figurah, je napravil name velik vtis. Že tedaj sem se živo zanimal za gledališče, saj sem že v prvi realni ustanovili prvo »Dijaško diletantsko društvo«, ki je delovalo 8 let, vso realno in še eno leto po maturi. Seveda na skrivno, da nismo imeli neprilike z disciplinarnim redom. Iz tega društva, naj omenim mimogrede, so izšli moja sestra, ki je bila zadnja Borštnikova partnerica v »Očetu«, operni pevec Joža Križaj, operni pevki Peršlavi in jaz. Vendar sem se bolj zanimal po gledališču, potem ko sem videl Borštnika. Vzdihnil sem: »On, če bi mogel jaz kdaj igrati Kantorja! In res mi je bilo pozneje usojeno, da sem igral v »Kralju na Betanovcu«. Borštnik je igral Kantorja, jaz pa Maksa.

Borštnikova osebnost

Kakor sem ga poznal, je bil čudak, v splošnem vase zaprt človek; a znal je biti tudi zelo družaben in vesel, če je našel družbo, ki mu je prijala. Vendar je pri njem prevladoval samotar, vase zakopan človek, kar se je izražalo ne samo v njegovih kreacijah na odru pred občinstvom, temveč tudi pri vajah. Mnogokrat sva igrala skupaj ali pa on v moji ali jaz v njegovi režiji.

Pri vajah je bil navadno pogreznjen vase s povečano glavo, kakor bi strmel v svojo notranjost; imel sem občutek, da izkopa iz sebe. Včasih je pri kakem stavku rekel kratko: »Se enkrat!« Pomislil je nekaj trenutkov, sklonil glavo še nižje in ko je stavek ponovil, sem občutil, da si ga je iztrgal iz svoje notranjosti še globlje ko prvokrat.

Najraje je igral realistične vloge. Verov in maral, dasi je igral v mladih letih, posebno v Zagrebu, tudi školske vloge.

Samotar in ljubitelj narave

Samotarja se je kazal tudi v tem, da je šel najraje sam v naravo. Po tivolskem gozdu in ljubljanskem polju sem ga srečal vedno samega in zamišljenega. Nosil je zelen klobuček in stopical je z malimi koraki. Imel je nenavadno majhne noge. Pri teh srečanjih ni nikdar spregovoril niti besedice z mano. Ko sem ga pozdravil, se je dotaknil z desno zelenega klobučka, redkokdaj ga je malo privzdignil, pogledal me je postrani s krvaviimi velikimi očmi izza ščipalnika in hitel naprej. To njegovo samotarenje je bilo obče znano, zato sem se zelo čudil, ko se je l. 1916, ob priliki mojega gostovanja v zagrebškem gledališču, z mano izprehajal skoro pol ure okoli gledališča in kramljal o literaturi in teatru.

Ne vem, če bo kdaj prilika to povedati. Toda, ker govorim o tem gostovanju, naj omenim sledeče. Igrali smo v Zagrebu »Taifuna«. Borštnik je igral starega Japoneca Kobajasi, Nučič japonskega znanstvenika dr. Tokeramio, jaz kot gost pa pariškega pisatelja bohema Beinskega. V tej družini trajal prizor med temi tremi v III. dejanju skoro pol ure. In ko sem sedel med predstavo z Nučičem in Borštnikom pri mizi na odru, sem se med igro spomnil: »Glej, trije slovenski igralci na hrvaškem odru sami v prizoru v važnih vlogah!«

Se eno srečanje z Borštnikom mi je lubo in to v filmu. Borštnik je igral glavno vlogo v filmu »Sodi in briše v Zagrebu«. Prišel sem tedaj slučajno v Zagreb in ker je neki igralec izostal, so me prosili, naj vstopim. Tako sem imel priliko igrati z Borštnikom v filmu v sicer kratki, toda zelo lepi sceni sam z njim.

V katerih vlogah se ga posebno spominjate?

Trenutno se ga spominjam posebno živo kot Kantorja v »Kralju na Betanovcu«, kot Kremen v »Zemlji in kot Krijača ministra Wu. V Zagrebu sem ga videl tudi v glavni vlogi v Hauptmanovih »Podganah« z Vavro v glavni ženski vlogi. Slučajno sem videl isti komad kmalu nato na Dunaju z ne vem več katerim igralcem v moški in s slavno Hansi Niese v ženski vlogi. Bil sem presenečen in obenem ponosen in srečen, ko sem videl, da niti celotna dunajska vpriporitev ni bila tako dobra kakor zagrebška, še manj so pa posamezni igralci dosegli v svojih kreacijah našega Borštnika in Vavro.

Kritika ga je pregnala iz Ljubljane

Iz Ljubljane je Borštnik šel v Zagreb, ker ga Ljubljana ni mogla ne hotela docela priznati, izgnala ga je ljubljanska kritika. Težko se je ločil od Ljubljane in solze je imel v očeh, kakor so mi pravili, ko ga je vlak odpeljal iz ožje domovine. Posebno hudo mu je bilo, da ni mogel odslej več igrati v materinskih. Do zadnjega se ni mogel gledati tega potolažiti. Baj je bila njegova hrvaščina vedno pomankljiva, toda s svojo veliko umetnostjo je kljub temu vedno zmagoval in veljal za časa svojega delovanja v Zagrebu za namočnojšo umetniško osebnost na tamošnjem odru.

Vtis Verovškove igre

Prva gledališka predstava sploh, ki sem jo videl, je bila »Kristovo trpljenje«, ki so ga v Mariboru vpriporili neki komedijski, ki so si dali, po krivici seveda, naslov »Oberammergauerspiele«. Tedaj mi je bilo komaj 6 let. Te pantomime ne morem šteti h gledališkim predstavam. In tako so bili »Rokovnjači« ki sem jih gledal kot prvočolec v Ljubljani z Verovškom v vlogi Mozola ona prva predstava, ki sem jo videl na poklicnem odru. Se danes se spominjam, kako blagodejno je tedaj vplivala name svežost Verovškove nature, ki je bila nekaj tako zelo našega, slovenskega. Vse ono je sijalo iz njega, kar bi hotel, da je naš: dobrota, radost, optimizem, vmes pa tu in tam dobrohotna ironija. Pa saj to je bil Verovšek. Vrau vsega tega je še ljubil naravo; redko si ga videl brez rože v roki.

Prvič sem ga srečal osebno, ko sem po koncu šolskega leta dramatične šole Otto Jurčič - Govekarjevega Desetega brata. Verovšek je igral Krijača. Govorila sva nekaj dni preje, in kakor je ljubil svoj poklic in svojo umetnost, tako jo je včasih tudi ozmerjal. Saj je bilo tedaj življenje slovenskega igralca ne samo naporno, grede dela (zgodbilo se je, da smo imeli tedaj dve premieri v tednu, temveč tudi ni imel pošteno eksistence. Po ista je igral za majhno plačo, pol leta se pa imel počivati brez plače in je moral s trditvijo za kruhom po Stajerski, Koroški in Istri, od Šent Ljke doli do Pulja.

Ko sem se mu predstavil in je izvedel, da sem bil na visoki šoli in sem jo pustil, dasi sem lahko študiral, je tudi drugače ni bilo sil, ker sem imel starše na Dunaju in da sem se posvetil teatru in ko sem mu še vrhutek poveljal, da se mi prinja angažma v Saarbrücken, za prihodnjo leto pa morda celo v Berlin je bolesto vzkliknil: »Kakšno neumnost ste napravili! Če že greste k teatru, samo doma ne, med Slovenci. — Hej Slovani!« (Tako je vedno rekel, kadar je obupaval nad domačimi razmerami).

Toda še v delu ni bil srečen, kajti baš kot Krijač mi je nekoč odkril svojo dušo, ko je po pripovedovanju v krčmi, kako je razsekla hudiča na dvoje, prišel za kulise, vzdignil pesti in s solzami v očeh pridružno vzkliknil: »Skrbinšek, kakšnega pajaca moram igrati!«

Razumel sem ga popolnoma šele čez leta, ko so nastopili v umetniškem pogledu za njega boljši časi in sem ga videl v umetniško močno, včasih celo dovršeno podanih kreacijah, na pr. kot Fuhrman Henschel, Kremen, Sodnik Zalamejski in drugih, bodisi tragičnih, bodisi komičnih vlogah z umetniško vrednostjo.

Žal ga nisem nikoli videl kot Kuzovkina v Turgenjevem »Tujem kruhu«, ki ga je igral baš naravnost pretresljivo. To mi potrjuje tudi dogodek, o katerem mi je nedavno pripovedoval akademski slikar Sirk in ki se je zgodil v tržaškem slovenskem gledališču.

Verovšek je tedaj vodil tržaško diletantsko društvo in vpriporili so baš »Tuj kruh«.

Slavni italijanski igralec Zacconi, ki je tudi igral to vlogo, se je nenadoma pojavil med občinstvom in g. Sirk kot očevidec pravi, da je z veliko pozornostjo nepremično zrl na oder v prizoriz z Verovškom. Po predstavi je hitel v Verovškovo garderobo in mu vpričo vseh igralcev prisrčno in navdušeno čestil k njegovi umetniški in globoki kreaciji starčka Kuzovkina.

Verovšek, to ni za vas

Verovšek je mnogo trpel zaradi tega, ker ni imel prilike ustvarjati vlog po svoji volji in želji. Vsakokrat, kadar je želel igrati to ali ono resno vlogo, je dobil odgovor: »Verovšek, to ni za vas, to naj igra drugi!«

Tako so mu vzeli vero vase. Za časa močnega angažmaja sva se po predstavah pozno ponoči izprehajala večkrat po 2 uri za Ljubljano. Melanholično je pogledoval v vodo in obupaval nad seboj in mo-

ral sem ga bodriti in mu dajati poguma in mu iznova dvigati vero v njegovo kreativno moč tudi v teh resnih vlogah. Kolikokrat je prišel k meni in me vprašal: »Skrbinšek, kaj pravite, ali je ta vloga zame, ali jo bom zmogel?« Odgovoril sem mu polvoljno: Igral jo je in zmagal.

Rad se spominjam tudi majhnih izprehodov po vrtu njegovega očeta, ki je bil vrtinar. Z nekim posebnim sijem v licu, ki je ostalo tudi v njegovi moški dobi otroško, vedro, gladko, brez gub, me je vodil od grede do grede in mi govoril o cvetlicah, ki jih je poznal vse, in to ne le po slovenskem in nemškem, marveč tudi launskem imenu.

Kar simbolično se mi zdi, da so mu pred spomenik zasadili cvetoč grn. Prav je, da ga niso pustili v stopnišču gledališča in ga prestavili na zeleno trato.

Kako je Verovšek ustvarjal

V svojem ustvarjanju je bil ravno nasproten Borštniku. Borštnik je ustvarjal, kakor bi izkopal iz sebe, Verovšek je zajemal od zunaj vase in to po tem svestu.

Stanovanjska kolonija na Galjevici

V kratkem je nastala pri dolenjskem kolodvoru nova stanovanjska kolonija — Hišica stane 25.000 Din

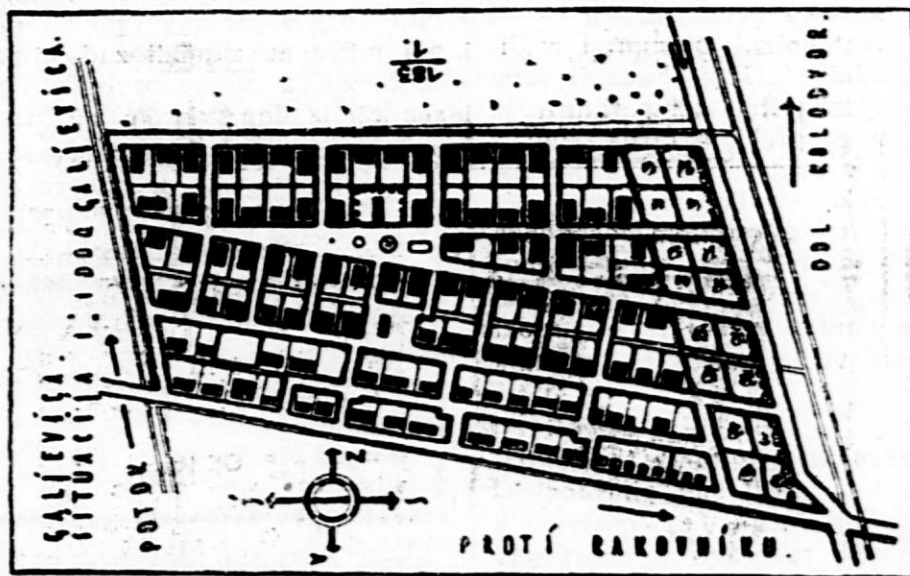
Da bi odstranili barake, ki so si jih za siolo zgradili deložiranci po raznih delih mesta, je mestna občina v prvi vrsti iz estetskih razlogov določila svet na Galjevici, kjer naj bi si deložiranci, posebno pa oni revni sloji, ki ne zmorejo visoke najemnine v mestu, zgradili lastne domove.

V ta namen določena parcela na Galjevici meri okoli 35.000 m² in leži jugovzhodno od dolenjskega kolodvora. Prve zelo primitivne hišice so se pričele graditi februarja t. l. So to male lesene lope, krite sicer z opeko, vendar neometane. Njih ploskev meri 16 m²; stanovanje obstoji samo iz enega prostora: kuhinje in sobe obenem. Takih hišic je 7 in so postavljene v vrsto ena po mestnega vodovoda. Kakor je razvidno iz načrta, so projektirane med posameznimi bloki tudi prečna vozna pota, tako da je promet med posameznimi deli naselbine kolikor mogoče neoviran. V vsakem bloku ima vsaka hišica proti cesti tudi 2 m širok predvrt. Notranji prostor med sosedji v bloku naj bi služil strankam kot zelenjadni vrt.

Hišice so v projektu postavljene tako, da ima vsako stanovanje jutranje in popoldanske sonce.

Kar omogočajo v prvi vrsti ceste s predvrtovi, drugič pa velika notranja razdalja med posameznimi sosedji.

Vodovod je zgrajen letos v majhnem obsegu (1 pipa in 2 vodnjaka). Vodovod

leg druge. Stroški za tako lopo znašajo 8000 dinarjev.

Ščasnoma je število hišic, seveda večjih, naraslo tako, da so hišice tvorile celo vrsto ob cesti, ki pelje od Rakovnika proti Galjevici. Mestna občina je v ta namen vsakemu prosilcu odstopila okoli 100 m² sveta proti letni najemnin 120 Din.

Kakor znano, je omenjeni teren mehak, vendar za lesene stavbe kot provizorij prikladen. Strankam je mestna občina napravila 8 betonskih javnih stranišč z dvema pisuarjema, kar tvori skupaj pokrit objekt; prav tako tudi pokrito jamo za smeti.

Uvidevajoč hitro naraščanje kolonizacije, je bilo treba računati na splošno ureditev cest, vodovoda in elektrifikacije. Da bo imela cela kolonija nekaj splošnega pregled in da se ohrani red in snaga, se je strankam predpisal sistem gradnje pod nadzorstvom mestnega gradbenega urada. Število hišic se je poleti močno povečalo, tako da so bile parcele v vrstah skoro vse zazidane.

Mestna občina je dajala prosilcem tudi brezobrestno posojilo. V ta namen predvidena vsota v letošnjem letu je znašala 300 tisoč Din

Pogled na kolonijo z južne strani — V ozadju Rakovnik

Novije hišice stoje na betonskih temeljih in podstavkih. Tla stanovanja so dvignjena 50 cm nad cesto, tako da bodo stanovanja suha.

Hiše so združene v blokih. V vsakem bloku se nahaja 8 sosedov. Glede na grupacijo hišic in izpeljavo cest obsega vsak blok dve vrsti hiš, izmed katerih ima ena vrsta predpisano dolžino, druga pa predpisano širino. Zazidana ploskev hišic obeh vrst meri ca 60 m².

Stanovanja obstoje iz kuhinje, dveh sob, predpobe, drvarnice in pa shrambe. V večjih parcelah obsega stanovanje tudi 3 sobe.

Radi lažjega dovoza stavbnega materiala strankam je mestna občina zgradila ca 800 m² 4 m širokih cest, v kolikor so bile neobhodno potrebne. — Glavna cesta pelje po sredini kolonije in konča v južnem delu v otroško igrišče, kjer je nameščen vodnjak (Wiktorjabrunnen) s pitno vodo iz

jo bogato umetniško naravo življenjske resnično zopet podajal občinstvu.

Pri vajah je Verovšek ustvarjal z nekako lahkoto, nič se ni trudil. Prekinil pa se je večkrat kakor Borštnik in dejal: »Aha! — Se enkrat!« Zasvetilo se mu je nekje, pogledal je kvišku, razprostil roke, in ko je stavek ponovil, je bilo v nem toliko več življenja. Zdelo se mi je vedno, kakor da mu je narava pošepnila lepo skrivnost.

Z njegovo umetniško naravo je bila v skladu tudi njegova človeška sploh. Na prostem ga nisi nikdar videl s skloneno glavo. Verovškovo visoko čelo je bilo vedno dvignjeno proti nebu, z odkrito glavo je stal kje sredi zelenja, dihaval s polnimi prsi in mnogokrat segel s široko krenjo v lase, kakor da bi se bal, da mu kak las ne bi zasenčil pogleda v modrino neba. Nato je razširil obe roki in si jih položil na prsa, kakor da se hoče prepričati, če so res dovolj široke, da zaenjajo vso božjo dobroto narave.

Značilna zanj je bila tudi njegova obleka. Nosil se je čisto preprosto in kar nemumno se mu je zdelo, če je moral kdaj izven odra obleči na primer salonsko suknjo.

Tu cveto že breskve

Hranim edino pismo od njega, ki mi ga je pisal že bolan in strit iz Dubrovnika. V tem pismu mi je med drugim poročal, da cveto v Dubrovniku že breskve.

Strah pranja

je za vedno pregan, ako perete z Schichtovim RADIONOM. Način je povsem enostaven in udoben:

1. Običajno namakanje preko noči. 2. Raztopiti Schichtov RADION v mrzli vodi in perilo 20 minut prekuhati. 3. Perilo najprvo v topli, nato večkrat v mrzli vodi dobro izplakniti.

En sam poskus in uverili se bode, da tako lahko, poceni in varno pere samo

Dražba kož divjačine

se vrši dne 27. in 28. januarja 1930 v prostorih velesejma v Ljubljani.

Težko je bilo našim lovcem delati preje, ko so vsled nezadostnega smisla za organizacijo prodajali, razkropljeni po vsej državi, svoje pridelek — kože — za ceno, ki so jo diktirali drugi, dobro se zavedajoč svoje premoči napram lovcem poedincem. Težko bi bilo lovcem tudi še danes, ko je kupna moč konzumenta tako padla. Ali blaga sploh ne bi prodali, ali pa po neprimerno nizkih cenah — v svojo izgubo. Njih rešitev je baš v teh organiziranih kožnih sejmih, kar sta posebno ugodno pokazali obe dražbi, januarja in marca l. 1929, ko so bile za prvovrstno blago dosežene celo višje cene nego so notirale na svetovnih trgih. Koristi teh organiziranih prodaj kož, ki jih prireja Slovenska lovska zadruga in Ljubljanski velesejem roko v roki pod imenom »Divja koža«, danes ne uvidevajo samo slovenski lovci, ampak tudi ostale pokrajine države.

»Divja koža« si čim dalje bolj osvaja tudi vzhodne pokrajine naše države, od kjer prihaja v Ljubljano mnogo dragocene blaga — pa tudi kupcev.

»Divja koža« bo tudi za predstoječo dražbo dobro založena z blagom. Kdor svojih kož še ni odposlal, naj to nemudoma stori. Čim več blaga bo, boljše cene se bodo dosegle.

Razen domačih kupcev so najavljili še kupci iz Avstrije, Nemčije, Italije, Češke, slovaške, Poljske in Anglije.

Avtomobilist in pujssek

Neki Ljubljane je imel smolo, da je z avtomobilom povozil debelega pujska tam doli ob hrvaški meji, pa jo je naglo popihal, misleč, da bo ukalil seljaka za odškodnino. Pa se je temeljito zmotil, kajti na pujsku je pozabil svojo vizitko.

Nekega lepega jutra jo je Ljubljane ubral z novim avtomobilom proti Hrvaški. Kakor blisk je drvel avtomobil po gladki dolenjski cesti. Lastnik je pognal voz na 60, 70, 90 in celo 100 km na odprti cesti. Ustavil se je šele blizu Zagreba, kjer je opravil kupčije, popoldne se je pa vračal domov.

Vesel, da je kupčija tako dobro uspela, je pognal avto proti Brežicam. Že se je mračilo, ko je zapuščal zadnjo hrvaško vas in se bližal slovenski meji. Nič hudega sledeč je Ljubljane še bolj pognal. Toda nesreča ne počiva nikoli. Nenadoma se je znašel sredi ceste debel pujssek in še predno je mogel Ljubljane avto ustaviti, je bil pujssek že pod njim. Bolesnost je zakrutil in — umolknil za vedno, kajti avtomobil mu je bil upihnil luč življenja.

Ljubljane se je prestrašeno ozrl na žrtev, ki je ležala vsa krvava sredi ceste. Ker pa ni bilo nikogar v bližini in torej ni bilo nobene priče, je naglo pognal avto proti Ljubljani, vesel, da ni nihče videl, kako je povozil pujska. Seveda ni slutil, da je pustil na pujsku vizitko, ki ga je pozneje izdala.

Od tragične pujskove smrti je minilo že tri tedne in Ljubljane je že pozabil na neprijetno zadevo. Toda nekega dne je dobil nepričakovano račun za pujska, ki ga je bil povozil pri Brežicah. V protokolu je bilo točno povedano, kje in kdaj ga je povozil. In tudi dokaz so imele oblasti v rok. Ljubljane je zmajal z glavo, ko je pa čital, kako so ga ušli, se je moral smejati.

Avtomobil se je zaletel v pujska s tako silo, da se je odtrgala evidenčna številka in običajna pujska na hrbtu, česar lastnik ni opazil. Povoženega pujska je našel lastnik in prijavil zadevo orožnikom. Na podlagi evidenčne številke so orožniki seveda ugotovili lastnika avtomobila in tako je bil Ljubljane prisiljen plačati odškodnino. Plačal je odškodnino in sklenil, da v bodoče ne bo imel evidenčne številke spredaj, temveč zadaj, kar je itak določeno po novem zakonu o avtomobilih.

MALI OGLAS.

»Dekle v župnišče k dvema goveda doma in nekaj malo svinjam — se išče. Ponudbe pod...«

Dnevne vesti.

— Iz državne službe. Imenovana sta za referenta v Nišu dosedanjí šef inspekcije parnih kotlov v Ljubljani Friderik Haufen, za veterinarskega pristava pri sreskem poglavarstvu v Ljubljani za dosedanjí veterinar pri velikem županu ljubljanske oblasti Viktor de Gleria.

— Osebnost. G. André Boissier, prej francoski konzul v Zagrebu in Ljubljani, sedaj konzul v Zagrebu in Splitu, je bil povsani za generalnega konzula.

— Promocija. Dne 23. t. m. je promoviral na medicinski fakulteti zagrebske univerze za doktorja vsega zdravilstva g. Janez Kanoni iz Ljubljane. Čestitamo!

— Uradni dnevi komisarija za agrarne operacije v Mariboru, ki so se doslej vršili vsak prvi četrtek v prostorih mariborskega oblastnega odbora, se bodo po odredbi komisije za agrarne operacije v Ljubljani vršili odslej vsako prvo soboto v mesecu in če je ta dan praznik, prihodnjo soboto od 10. do 13. ure v prostorih sreskega načelnika Maribor, levi breg. Prvi uradni dan bo dne 4. januarja 1930.

— Sklad msgr. Toma Zupana. Ciril Metodovi družbi so poslali do danes za monsignora Toma Zupana sklad: ljubljanske podružnice 8600 Din, podružnica Rog. Slatina 500 Din, podružnica Litija 1000 Din, podružnica v Laškem 120 Din, podružnica v Kranju nadalje 300 Din. Celokupna zbirka znaša do danes 16.150 Din. Živeli nabiralci in darovalci!

— Plakat za II. jugoslovanski vsesokolski zlet. V četrtek je posebna žirija izbrala osnutek plakata za II. jugoslovanski vsesokolski zlet v Beogradu. Odobren je bil osnutek akadem. slikarja Zvonimira Rokemariča iz Šibenika. Plakat ima zgoraj napis: »II. jugoslovanski vsesokolski zlet«, spodaj pa »Beograd«. Slika kaže tri slobodne, ujednjene brate, Srba, Hrvat in Solvenca, ramo ob ramo s sulicami v rokah, desnice iztegnjene poosevno navzgor, leve pa v nasprotni smeri. Z desnicami pošiljajo tri sokole k zvezdi vodnici — Karagorgjevi zvezdi. V celi kompoziciji so popolnoma eliminirane krive črte, kar pomeni, da se more Sokol samo zlomiti, nikoli pa ne ukriviti.

— Pojasnilo. Zadnjič smo priobčili kratke podatke o najstarejših živih delavcih socialnega zavarovanja. Prezili smo pa nehoti po službenih letih enega najstarejših, po rojstvu na najstarejšega delavca socialnega zavarovanja in sicer 1. 1876 rojenega g. Otona Pelana, ki je vstopil pri bivši okrajni bolnišnici blagajni v službo 8. februarja 1898 kot vodja in blagajnik. Leta 1917 je postal ravnatelj omenjenega zavoda, pozneje je pa služboval pri OUZD do 1. decembra letošnjega leta, ko je bil na lastno prošnjo vpkoven.

— Nategaj za poplinitve dveh sodniških mest. Razpisani je nategaj za poplinitve dveh izpraznjenih sodniških mest pri deželni sodišči v Ljubljani. Prošnje je treba vložiti službenim putem na pravosodno ministrstvo do 12. januarja 1930.

— Smučarski tečaj pri Sv. Janezu ob Bohinjskem jezeru se je danes pričel. Snega je sedaj dovolj in smuka ugodna. Tečaj ki se je radi neugodnih snežnih razmer pričel kasneje, se bo vršil do konca t. m. Vabimo zainteresirane, ki so imeli namen vstopiti v tečaj. — II. Smučarski tečaj pod vodstvom g. Širca se bo vršil pri hotela Zlatorog ob Bohinjskem jezeru, kakor smo svojčas objavili od 1. do 10. januarja 1929. prijavljajo se pri oskrbnici hotela Zlatorog.

— Vreme. Vremenska napoved pravi, da bo oblačno in topleje. Tudi večer je bilo po vseh krajih naše države oblačno. Najvišja temperatura je znašala v Splitu 13, v Beogradu 5, v Ljubljani in Mariboru 3, v Zagrebu 2, v Skoplju 1 stopinja. Davi je kazal barometer v Ljubljani 761,8 mm, temperatura je znašala 0,8 C.

— Zagrebčani so gurmani. Da so Zagrebčani gurmani, priča dejstvo, da so za božič pojedli 5000 piškov in okoli 30.000 kokoši, puranov in druge perutnine. »Jutarnji list« je izračunal, da so Zagrebčani za božič pojedli najmanj 300.000 litrov vina, pojedli pa ogromne množice slaščic, potic, rib in okoli 1500 zajcev. Vse, kar so Zagrebčani pojedli za praznike, je vredno najmanj 4 milijone Din.

— Zopet žrtev avtomobilske nesreče. Davi se je zopet pripetila težka avtomobilska nesreča — torej že tretja v štirih dneh. Na Sorškem polju je dopoldne avto štev. 15.660 povozil 15letnega hlapca Franca Brčića iz Bizovika. Fant je prišel pod kolo, zlomilo mu je desno nogo, zadobil pa je tudi težke notranje poškodbe, tako da je nezavesten obležal. V bolnici se dopoldne še ni zavedel. Njegovo stanje je zelo kritično. Kakor nam poročajo, je tudi stanje obel prejšnjih ponesrečenecv in sicer potresčka Goloba, ki ga je pred božičem povozil avto v Komenskega ulici in železniškega uslužbenca Brčarja, ki je prišel pod avto na Dolenjski cesti, se vedno zelo težko.

— Nesreče in nezgode. Ivan Leser, štetni sinček delavca s Tržaške ceste 24, je včeraj doma zvrnil nase lonec kropa in zadobil težke opekline po vsem životu. Delavka Antonija Rus, zaposlena v steklarni v Hrastniku, si je pri delu težko poškodovala levo oko, v katero ji je odtel košček žerjavice. — Davi se je na Gosposvet-ski cesti ponesrečil delavec Ivan Tavčar, ki je zašel z roko pod sod. Otdrgalo mu je sredinec ter več prstov zmečkalo.

— Detomir pri Zagrebu. Na sveti večer je neka uslužbenka sanatorija na Sijemenu pri Zagrebu porodila. Ker je tajila porod, so za otrokom povzročevali in ga končno našli zadavljeneja ter zakopaneja v kupu slame. Brezsrčno mater so orožniki aretirali in jo prepeljali v zagrebske zapore.

— Oče radi bede umoril hčerko. Nena-vadna tragedija se je odigrala te dni pri Krivi Palanki. Seljak Jačim Mitrovič je živel pri svojih sorodnikih v Metezovem s-

vojo 14letno hčerko. Dekle pa je bilo sorodnikom trn v peti in očitali so siromas-nemu Mitroviču, da je pač dovolj, če mo-razo preživljati njega. Zato je Jačim skle-nil, odkriti se hčerke. Odsel je nedavno z njo v gozd, češ, da bosta nabirala dračje. Ko se je deklica sklonila, jo je oče udaril po glavi z debelo grčavko tako, da se je nezvestna zgrudila, nato pa jo večkrat sunil z nožem v prsa. Truplo je zakopal in pokril z dračjem ter se vrnil v vas. So-rodniki in sosede so otroka seveda kmalu pogrešili in začela se je širiti govorica, da je Mitrovič hčerko umoril. Te dni so Mi-troviča prišli orožniki in ga zaslišali. Mož je zločin skesano priznal.

Danes velika senzacija!

Osveta moloha

Sedem dejanj ljubezni in pustolovščin daljnega Orijenta. Sedem dejanj strasti in sovraštva, umorov, požigov itd. Posneto na Javi, na Kitajskem, v Siamu, Egiptu, Skandinaviji itd.
V soboto ob 4., četrta na 7., pol 8. in 9. uri. — V nedeljo ob: pol 11., 3., pol 5., pol 8. in 9. uri.
TEL. 2730.
KINO LJUBLJANSKI DVOR.

— Zaljubljen je v svojo ločeno ženo. Pred sodiščem v Kumanovem se je te dni vršila zanimiva razprava. Zagovarjala sta je Anavt Dželadin Mitfaričev in njegov prijatelj Asan Eftemović radi umora, oziroma sodelovanja pri umoru. Mitfaričev je namreč 6. julija odšel svojo bivšo ženo, ki je po ločitvi živela pri svojem bratu. V prepiru je ubil brata Džamija Ajzuloviča, pri zločinu pa je sodeloval tudi prijatelj Eftemović. Mitfaričev je bil obsojen na 10, Eftemović pa na tri leta težke ječe.

— Zalosten konec božičnega streljanja. V selu Lopar na otoku Rabu se je za bo-žič pripetila težka nesreča. 20letni posestni-kov sin Grabič je streljal s staro puško in za-del v trebuh 12letnega Marijana Kumića. Nesrečnega dečka so prepeljali v šibeniško bolnico, kjer je pa poškodovan podlegel.

— Obsodba dveh roparjev v Mariboru. Pred mariborskim okrožnim sodiščem sta se te dni zagovarjala Karl Pernek in Ferdi-nad Havre, ki sta v noči od 1. na 2. oktobra napadla na Jugoslovanskem trgu v Mari-boru domov se vračajočega trgovskega potnika Grobina in ga oropala. Pernek je bil obsojen na 5, Havre na 3 leta težke ječe.

— Starši, varujte svoje otroke prehlajenja in vratoboljša, bi morali zakli-cati vsem skrbnim staršem. Sedam letni čas s svojo nestanovitno temperaturo je posebno nevaren za prehlajo otrok. Pojav-ljajo se bolečine v vratu, ki niso samo bo-leče, ampak lahko vodijo do resničnega obolenja. Zato je treba otrokom zaščitenega sredstva, kakršno so n. pr. pastilje Pan-flavin. Zlasti otroci, ki hodijo v šolo, naj uživajo pastilje Panflavin, ker je nevarnost nalezljiva boleznij večja tam, kjer se snaja mnogo otrok.

— Pred znižanjem cen plina in elektri-ke v Zagrebu. Na zadnji seji plinskoelek-tričnega odbora mestnega zastopstva v Zagrebu so med razpravo o proračunu mestnih podjetij razpravljali tudi o poceni-tvi plina in elektrike. Zagrebško prebival-stvo smatra, da so cene plina in elektrike previsoke. Istega mnenja je tudi več občin-skih svetnikov, ki odločno nastopajo proti nepravilnemu gospodarskemu sistemu, da je treba mestna podjetja v najkrajšem ro-ku amortizirati. Vse kaže, da se bosta plin in elektrika v Zagrebu znatno pocenila.

— Sluga ubil gospodarja. Pred zagreb-škim sodiščem se je te dni zagovarjal sluga Fabijan Mesič iz Oborovega pri Dugem selu, ki je v prepiru ubil svojega bivšega gospodarja. Sunil ga je z nožem v prsa. Pri razpravi je Mesič zatrjeval, da ga je bviši gospodar Fabijan ustavil na cesti, ga začel zmerjati in ga končno pretepel. Nato ga je izpustil in skočil k bližnji ograji, da od-trga kol. V silobranu ga je Mesič zabodel. Sodišče je Mesiča obsodilo na dve leti ječe.

— Gramofoni »His Master's Voice« so že prispeli. Čitajte današnji glas »Gramo-fon« — A. Rasberger. 737-n
— Pisarna Podpornega društva slepih v Ljubljani se je preselila v Ključavničarsko ulico št. 3, II. nadstropje. Vhod Mestni trg 22 ali Camkarjevo nabrežje 13. Podpirajte zlasti sedaj najbednejše slepce. 6-L

Iz Ljubljane

— Iz ljublj. dela. Te dni je v krogu svo-je rodbine in prijateljev proslavil jubilej de-la znani in ugledni krznarski mojster g. Filip Bizjak, lastnik ene vodilnih in največ-jih trgovin in delavnic s krznom. Pred 30 leti se je začel g. Bizjak izobraževati v krznarski stroki, katere se je izučil pri tvrdki Krejci v Ljubljani. Marljiv kakor če-bela se je kmalu osamosvojil. Podjetje je lepo procvetovalo in kmalu je užival g. Biz-jak radi svoje solidnosti in lepih izdelkov splošen sloves. K jubileju mu iskreno če-stitamo in kličemo: Še na mogoča leta!

— Iz 17.667 bolnikov je bilo letos spreje-tih v ljubljansko bolnico. Letos je bil re-korden naval na ljubljansko bolnico. Od obstoja pa do danes in niti v najhujših le-tih epidemije bolnica ni sprejela toliko bolnikov, kakor letos. Sprejetih je bilo 17.667 pacientov, najmanj 5000 bolnikov pa je morala uprava radi pomanjkanja prostora sprejem odkloniti. Lani je bolnica spre-jela 16.218 bolnikov.

— Iz Lutkovno gledališče na Taboru po-novi v nedeljo 29. t. m. ob 15. uri zanimivo igro: »Peterčkove poslednje sanje«, bo-žična povest v štirih slikah s prolo-gom. — Ker se igra poslednji krat igra v letošnji sezoni, vabimo in priporočamo cenjenemu občinstvu, da se je oglada. —

Pod vodstvom režiserja br. Počivavnika je nastupiranje pravilne igre: »Rožencvet in Lilijane« v polnem teku. Ta igra se bo vpri-zorila 12. januarja 1930.

— Iz Blagajna podružnice Poštne hranil-nice v Ljubljani bo v torek 31. t. m. radi »tneza zaključka poslovanja za stranke sa-mo dopoldne (do 12. ure).

— Iz Kraja organizacija jugoslov. emi-grantov in klub primorskih filmscev pri-redita drevi ob 20 zvečer v dvorani resta-uracije »pri Levu« na gosposvet-ski cesti božičnico s pestrnim sporedom. Sodelujejo priznane mlade moči z recitacijami, solo-spevi in solozigraanjem na klavir. Sedi pr-sta zabava. Vstop prost. Dobrodošel vsak naš prijatelj.

— Iz Društvo »Seča« v Ljubljani priredi 31. jut. ob 20 uri v vseh prostorih Kazine

— Iz Za novoletna darila se priporoča tvrdka F. Čuden, Prešernova 1.

— Iz Darila trajne vrednosti so nakiti v zlatu in srebru. F. Čuden, Prešernova 1.

— Iz Tatvine koles. Včeraj in danes sta bili odpeljani dve kolesi. Eno je bilo ukra-deno mesarju Antonu Kastelicu, drugo me-sarskemu pomočniku Francu Janežiču. Ka-stelicu je tat odpeljal kolo izpred Anžičeve hiše v Hradskega vasi 66. Kolo je znam-ke »Waffenrad«, vredno okoli 1600 Din. — Janežičevo kolo je bilo vredno 700 Din. Tat ga je odpeljal izpred gostilne »Lisjak« na Mesarski cesti 2.

Iz Celja

— c Najdba v vlak. V brzovlaku Trst-Dunaj in Praga je bilo pred dnevi najdenih več fotografij in sicer 3 roške, 4 ženske in otroške. Lastnik naj se zgasi na celjski po-lisiji.

— c Dve najdbi. V Zavodni pri Celju je bila najdena srebrna ura z istotako verižico. — V mestu je bil najden 10-dinarski nan-kovec. Najdeni predmeti naj se dvignejo na celjski policiji.

Tam doli ob albanski meji

Krvav pokol zaradi krave — Tragična smrt dveh orožnikov — Prvi poštni avtomobil v Gusinju

Gusinja, 15. decembra.

Nedavno so se sprli v vasi Vusanju pri Gusinju kmetje Celici in Uljevići in sicer zaradi krave, ki je zašla na zemljišče plemena Celicev. Celici je zalotil kravo na svojih tleh in jo je s kolo tako močno udaril, da ji je zlomil nogo. Uljević je za-hteval, naj mu kravo plača dvakratno, Celici pa seveda ni hotel in tako je nastal prepir. Ker je bila Uljevićeva krava v Ce-ličevi staji, so prišli Uljevići in zahtevali, naj jim da Celici za pohabljenjo kravo dru-go in junca za nameček, kar se je zdelo Celici preveč. Pač pa je bil pripravljen dovoliti jim, da si izberejo njegovih krav najlepšo. Junca pa seveda ni hotel dati. Uljevići so hoteli »siloma« odvzeti iz Celiceve staje kravo in junca, čemur se je Celici uprl in poklical na pomoč sorodnike. Pomoč je bila potrebna, kajti Uljevićev je bilo 15.

Videč, da nameravajo Uljevići res vdre-ti v njegovo stajo, jih je začel Celici pro-siti, naj to namero opuste. Naletel je pa na gluha ušesa. Boječ se za kravo in junca, je pograbil sekuro in začel mahati okrog sebe. Toda Uljevićev je bilo preveč in moč je kmalu spoznal, da bo podlegel. Zato je skočil po bombo in jo vrget med Uljeviće. Ker pa bomba ni eksplodirala, je potegnil iz čepa samokres in začel streljati na Uljeviće. Na pomoč so mu prihiteli še trije Celici in vnela se je prava vaška bitka. Pogled na besneje sovražnih taborov je bil tako strašen, da so skoro vsi kmetje zbežali iz vasi. Celici in Uljevići so se ob-delovali s kosami, sekirami in motikami. Bitka se je poglobila šele, ko je en Uljević obležal mrtve, več pa težko ranjenih in ko so prispeli orožniki. Ranjenci so bili stra-hovito razmesarjeni, nekateri so imeli od-sekane nosove in prste, drugi polomljene roke in globoke rane po vsem telesu.

Končno so Celici pobegnili v gore, od tam pa v Albanijo, kjer imajo bližnje sorodnike. Zanimivo je, da sprejema Albanija vse be-gunce, ki pri nas kaj zakrivijo, naše brez-poselne pa vrača.

Babino polje v plovskem srezu je zelo osamljeno in leži v neposredni bližini al-banske meje. Ker so albanski razbojniki nemoteno prihajali na naše ozemlje, je bila ustanovljena v Babinem polju stalna oro-žniška postaja. Ker pa stalni orožniški kad-er ni zadostoval, so sprejemali čez po-letje začasne orožnike iz okolice Plova. Gusinja in Andrijevice, večinoma Črnogor-ce. Stalni orožniki so zelo vestni. Poleg težke službe so si zgradili novo poslopje, v katero so se pozneje preselili. To je pa postalo za nje usodno. Začasno namešče-nim orožnikom je poveljeval podnadrednik Ivan Cogol. Fantom ni bilo po volji, da so si stalni orožniki tako lepo uredili dom in začeli so odrekati pokorošino. Ko jih je podnadrednik opozoril na disciplino, sta se dva uprla in ustrelila njega in korporala Ivanovića. Po zločinu sta pobegnila v gozd in brez sledu izginila. Podnadrednika Co-gola so pokopali z vsemi voljaškimi častni v Plovu, Ivankovićevo truplo so pa na že-ljo svojev prepeljali v njegov rojstni kraj Nikšić. Da je bilo mogoče nesrečno žrtev prepeljati v rojstni kraj, so največ pripo-mogli orožniška narednika Masnić in Mar-kotić in podnadrednik Grbič, ki so krili sko-ro vse stroške za prevoz iz lastnih sred-stev.

Ker je cesta od Murine do Plova in Gu-sinja vsaj za silo popravljena, je privozi-l te dni k nam prvi poštni avtomobil. Pre-bivalstvo ga je z veseljem pozdravilo, ker je prihajala pošta doslej zelo neredno. Skoda, da to veselje ne bo trajalo dolgo, kajti pozimi poštni avtomobil najbrž ne bo mogel voziti.

Sokol

Poživimo sokolsko obrambno delo!

Po prevratu je pri nas zanimanje za na-rodno-obrambno delo skoraj čisto prene-halo. V širokih vrstah naše javnosti ni za-vlado za to vprašanje samo nerazumeva-nje, ampak celo lahkomišelnost brezbržnost.

Vzrok temu je največ napačno nazira-nje, da zdaj v svobodni jugoslovanski dr-žavi nimamo več narodnih manjšin. Kdor tako misli, pozablja pač, da je naša država krog in krog obdana od sosedov, ki so vse prej, kakor naši prijatelji. In zlasti ob me-jah naše države imamo še precej krajev, kjer lahko govorimo o narodni manjšini.

Ravno naloga Sokolstva, ki ima v svo-jem programu skrb za telesno, duševno vzgojo naroda, je, da dram v njem ne sa-mo ljubene do domovine in države, ampak tudi močno in živo narodno zavest ter da vzgaja narod v narodni odpornosti.

V našem JSS je manjšinsko vprašanje za zdaj urejeno tako, da je vsaki župi po-verjena skrb za eno ali dve manjšinski društvi v narodnostno ogroženem kraju. Ta skrb naj bi bila v poglavitnem tale: po-šiljanje vadiateljev, prosvetarjev, predavate-ljev in vzornih vrst k sejam, vadiateljskim in prosvetnim tečajem in k javnim pri-reditvam manjšinskega društva; gnotno pod-piranje društev pri gradbi domov, telovad-nic, letnih telovadišč; ustanavljanje in iz-popolnjevanje knjižnic, preskrbovanje telo-vadnega orodja ter strokovnih in leposlov-nih knjig, naročanje časopisov; nabava te-lovadnih in slavnostnih krojev; podpiranje društev v skrbi za mladino z nakupovanjem šolskih in telovadnih potrebščin, z božični-mi darili; prirejanje zlasti mladinskih zle-tov v narodnostno ogrožene kraje, preskr-ba služb valencem, obrtnikom, uradnikom in drugim; omogočanje članstva in mladini manjšinskega društva, da se udeležujejo vsesokolskih in drugih zletov.

Za vse to je pa treba dosti denarja, bo-rekel marsikdo. Res je, vendar se da tudi z majhnim denarjem doseči prav lepe uspe-ha. Lep reden dohodek bi prinašal na pr-stalni mesečni prispevek (seveda ne preve-lik), ki bi ga moral plačevati vsak član v

manjšinski fond. Tudi od čistega dobička župnih in društvenih prireditvev bi se lahko oddajalo po nekaj odstotkov za manjšinski fond. Morda bi kazalo izdati in razpečavati manjšinske kolkice, ki naj bi jih upravljala društva in posamezniki pri sokolskem in ostalem dopisovanju. Stvar Saveza in žup je, da o tem malo razmišljujemo.

Po raznih semih zapisnikih bi sicer na-leteli na marsikateri lep sklep, od katerih pa so imela naša manjšinska društva le malo ali pa prav nič koristi. Tega je krivo zlasti naše članstvo, ki žal tudi na to stran ne kaže potrebne zavednosti, discipline in požrtvovalnosti. Vendar bi se lahko z ma-lo dobre volje prav vsak član Sokola na ta ali na drugi način udeleževal narodno-obrambna dela.

Kakor povsod drugod, tako so nam lah-ko tudi v tej stvari bratje Čehoslovaki za-zgled. ČOS ima za podpiranje društev v narodnostno ogroženih krajih dva sklada: narodni sklad in Kukauov sklad. Iz prvega daje ogroženim društvom predvsem pod-pore za gradnjo telovadnic in telovadišč, iz drugega pa deli nagrade pridni in narod-no zavedni mladini takih društev. Podpore in nagrade iz obeh skladov znašajo po-večrno 150.000 čeških kron na leto. Poleg tega je ČOS izvedla letos dve znameniti akciji. Na Dunaju je kupila zemljišče za zgraditev drugega sokolskega doma za zne-sek 300.000 čeških kron, v Dečnu, v Tyr-ševem rojstnem kraju, pa je kupila za so-kolske namene na najlepšem trgu mesta veliko vogalno hišo, ki je veljala s popra-vili vred nad 1.350.000 čeških kron. Ves ta denar so zbrali in darovali češki So-koli sami.

Bratje in sestre skušamo jih tudi mi posnemati!

Draga slika

V Društvenem umetniškem domu v Parizu se je vršila v torek prodaja sta-rinskih slik in ena slika je bila prodana za 1.800.000 frankov. Slika predstavlja Kristusovo rojstvo in je v primeri z dru-gimi dragocenimi starinskimi slikami zelo majhna. Gre za delo Fra Filippo Lippi, izvirajoče iz 15. stoletja.

Dragoceno sliko je prodal lastnik umetniških zbirk, bivši ministrski tajnik Paravey. Vzključna cena je bila 25.000 frankov, zanimanje za sliko je bilo pa tako veliko, da je bila prodana za 1.800.000 frankov. Kupil jo je neki pa-riški trgovec.

Drogerija »SANTAS«

je v Ljubljani samo ENA: na Du-najski cesti 5 (bivša Freljova hiša).

— Iz Ljubljanski Sokol. Narodni dom, priredi Silvestrov večer z običajno lepim sporedom. Nastopili bodo telovadci, mar-morni kipi in komiki. Igrala bo godba drav-ske divizije in ba pel priznani kvartet Mati-čarjev. Po popolnoki ples. Priči, kdor hoče prestopiti v novo leto vedrega in zadovolj-nega obraza. 736-n

Silvestrovanje
Sokola I. na Taboru
Začetek ob 8. uri zvečer

SILVESTROV VEČER V HOTELU MIKLJIČ

Kakor vsako leto, tako tudi letos, bo ob sodelovanju godbe »Sloga« in plesne za-bave, pričetek točenja znane specializirane muškatelske vina, koje vrste se dobi edi-nole pri Mikliču. Tako dobrega še nismo noli. Ravno tako dolenjski cvček in belo bizijsko vino so letos čuda dobra.

Moda in ženski kotiček

Ustanovite strokovno šolo za služkinje

Šola bi bila nujno potrebna, da bi se služkinje pripravile na svoj poklic in da bi bile gospodinje z njimi zadovoljne

Nedavno me je zadela neprijetnost, da sem morala iskati novo hišno pomočnico. Seve smo vse gospodinje mnenja, da dobiš najboljšo služkinjo navadno le »pod roko«. Ker pa nimam prijateljice in tudi ne dosti znanj, sem se zatekla v posredovalnico. Izbrala sem si eno in po uvodnih besedah se je začelo običajno izpraševanje: »Ali znate kuhati?« Ne! — »Znate pospravljati?« Bom že znala, ko mi poveste, kako se napravi. — »Znate prati in likati?« Zase perem in likam, zato mislim, da že pojde. — »Ali se spoznate na trgu, znate nakupovati?« Nisem bila še nikoli na trgu. — »Torej ne znate ničesar, vsega hišnega dela bi vas morala šele učiti.« — O, naj sem bistre glave in bi si hitro zapomnila. — »Nekaj sem jih že izvedela in hvaležne so mi bile, moram reči. Dve sta druga za drugo ostali po več let pri meni, dokler se nista poročili. — Koliko bi pa zahtevali plače za začetek?« — 300 Din mesečno! — »O, skromni pa niste.« — Seve sem jo odklonila.

Iz tovarne prihaja, mehanično delo je opravljala doslej, ves dan vedno enako in brez vsakršnega duševnega napora, še misliti bi jo morala učiti, — pa 300 Din mesečno poleg vse oskrbe.

Niso vse take, priznavam, toda v splošnem vendar lahko rečem, da začetnice vse premalo cenijo trud, ki ga ima gospodinja z njimi. Saj traja vendar precej dolgo, preden dopedve in na praktičnih primerih pokazati, kako treba štedljivo kuriti v štedilniku in pečeh, kako moraš paziti, da ni vedno vse umazano, pomazano in sajsto, govedovati ji, kaj je prežganje, kakšno je vzhajano, kakšno vlečeno in kakšno krhko testo, naučiti jo delati kruh in na juho, pripravljati omake in prikuhe — o sladkarijah pa sploh ne govorim — razložiti ji, kaj pomenjajo v kuhinji besede peči, dušiti, cvrtiti, preslaniti, marinirati, razsoliti itd. in kako napravimo to. Kako treba vsak dan sprosti vse natančno pospravljati, pomivati, in pometati, kazati ji, kako pravilno in brez velikega truda likamo parkete, kako prav in lepo peremo, gladimo perilo in ga pravilno zlagamo. — Ako je ne pustiti k stediščniku, se ničesar ne nauči; ako kuha sama — neizučena — ti napravi mnogo škodo. Vsak hip kaj zvrne ali ubije, prižge ali premalo speče oz. skuha; v svoji razburjenosti, da bi česa prav ne naredila, presoli juho, a prikuhe sploh ne osoli, pozabi nalagati na ogenj itd. Lahko je zelo pridna in voljna, pa vendar ne izhaja s časom. Da ni vajena misliti, to izpričuje vse njeno početje, ki je vihravo in zbežano in ji delo otežuje ter množi, da nikoli ne pride do

počitka. Pregleda seveda nima nikakega, delati ne more izmenoma zdaj to zdaj ono, kakor je to v gospodinjstvu prav čestokrat potreba, nego se zatopi samo v eno stvar in pozabi na vse drugo.

Saj so reve ta dekleta, ker v hiši je toliko različnih opravkov, da treba velike vaje, da si vse po vrsti zapomnijo. Mnoge gospodinje, ki imajo morda še druge skrbi in delo drugod, pa so dostikrat nestrpne, razjezi jih pokvarjena jed, razbita posoda, zažgano perilo in hajd v 14 dneh lahko greste! — So pa zopet druge gospodinje, ki same dovolj ne znajo, pa zahtevajo morda od poslovo preveč. A nekatere zopet hočejo vse same narediti in omejujejo služkinji njen delokrog.

Več nedostatkov na eni in drugi strani so že davno prešle zastopnice drugih narodov; in danes vemo tudi pri nas, da vedno ne more ostati tako. Vsega se treba učiti in vsaka šola nekaj velja, učiti pa se moramo po gotovem načrtu in temeljito; tako tudi hišnega dela. To velja za služkinje in gospodinje.

V mnogih mestih Nemčije že več let sprejemajo gospodinj-mojstrice, ki so napravile izpit iz gospodinjstva, brezplačno vajenke v dveletno učno dobo. Vajenke v času učne dobe ne dobivajo nikake plače, nego samo hrano in stanovanje. Med tem časom posejajo gospodinjke vajenke, kakor obrtni vajenci od gotovih dneh obrtno nadaljevalno šolo, tudi še javno gospodinj-sko šolo. Po preteku dveh let napravijo dekleta izpit pred posebno izpraševalno komisijo. Kot izprašane (diplomirane) gospodinjke pomočnice imajo pravico do večje plače in seveda lažje dobe dobre službe.

V Avstriji so štiri leta oem uvedeni posebni tečaji za kuhanje, življenje perila in obleke, za serviranje, strežbo starih in bolnikov ter negovanje in prehrano dece. Te tečaje dekleta rada posejajo, ker vedo, da bodo imela kot absolventke pravico do večjega ugleda in višjih dohodkov.

Ugodne izkušnje s temi tečaji so ustvarile na Dunaju občinstvo odobreno nadaljevalno šolo za hišne pomočnice, v okvirju Zveze hišnih pomočnic, ki ima tudi svoj dom.

Kakor imajo v vseh poklicih kvalifikacijo ne moremo tudi hišne pomočnice videti, da samo s strokovnim znanjem ter s primerno splošno naobrazbo lahko ustrezajo zahtevam časa. Pride čas, ko bo vsako dekletu moralo imeti vsaj enoletni tečaj, ako bo hotelo zahtevati dobro plačano mesto hišne pomočnice. Tudi pri nas je potrebno, da se ustanovi enaka šola. Gospodinja.

sede. Odločilna je tu specialna potreba telovadbe v olajšanje funkcij žene kot matere. Zdravniško je namreč dokazano in telovadeče žene so to že opetovano potrdile, da vpliva redna telovadba v času nosečnosti zelo blagodejno na porod sam. Žena — mati pa ne sme začeti telovaditi šele med nosečnostjo, ko so naporne telesne vaje splošno nevarne. Nekatere telesne vaje, ki zahtevajo napor posrednih delov telesa in veliko hitrost v razmeroma kratkem času, je treba med nosečnostjo sploh opustiti. To velja zlasti za telovadbo na orodju in za skakanje. Noseča žena tudi ne sme dvigati bremen, ker se trebuh in prsni koš pri tem preveč napolnijo. Med nosečnostjo so najbolj priporočljive proste vaje, ki pa tudi ne smejo biti prenaporne. V tem času ženi ne gre za trening, temveč samo za ohranitev teže, kar je dsegla s telovadbo pred nosečnostjo in kar naj blagodejno vpliva na porod. Zato naj se omeji samo na ohranitev teže, kar je dosežila s telovadbo pred nosečnostjo in kar naj blagodejno vpliva na porod. Zato naj se omeji samo na lahke počasne proste vaje, da bo obtok krvi čim normalnejši, ki igra pri porodu najvažnejšo vlogo.

Velikega pomena je za nosečo ženo tudi dihanje. Zrak je treba vdihavati hitro in ga držati nekaj časa v pljučih, potem pa počasi izdihniti. Z globokim dihanjem si utrdi mišičevje prečne mrene, kar ji pride prav pri porodu. Prečna mrena se namreč proti koncu nosečnosti pomakne znatno navzgor in izboči, z globokim dihanjem jo pa spravimo v normalni položaj, kar blagodejno vpliva na dihanje samo in prepreči telesno zaprtje. In baš telovadba vpliva blagodejno na odstranitev telesnega zaprtja in nega posledic, ki so posledice med nosečnostjo nevarne, kajti z oslavitvijo trebušnih sten se porodne bolečine in porod sam zavleče. Velikega pomena je telovadba tudi za obtok krvi.

Najprimernejši čas za telovadbo naseče žene so jutranje ure. Strokovnjaki pa ne priporočajo telovadbe na tešče in zato je treba jutraj pred telovadbo zavzeti kako malenkost. Telovaditi po obedu in večerji ni zdravo, kajti trebušna votlina je preveč obtežena, kri iz vsega telesa se zbira v drobno in zato bi mišičevje med telovadbo ne dobivalo iz nje dovolj rednih snovi. Čim bolj se bliža porod, tem lažja mora biti telovadba. Namesto aktivne telovadbe se je treba vedno bolj omejevati na pasivno, to se pravi, da telovadimo s tulo pomočjo. Šest tednov po porodu je treba posevčati posebno pozornost trebušnemu mišičevju, da dobi trebuh zopet normalno obliko.

Če pomislimo, kako važna in obenem življenju nevarna funkcija je v materinstvu žene, koliko bolečin in strahu je zapovednega v tej funkciji in kako si žena s telovadbo olajša naltežje ure, vidimo, da je telovadba za ženo res neprecenljiva pomoč. Vsi se zavedamo, da more samo zdrava in krepka žena roditi zdrave in krepke otroke. In samo iz zdravih in krepih potencev lahko črpa narod nove sile za svoj razvoj in napredek. Skrivnost tega uspeha je pa v telovadbi žen in deklet, kajti samo z redno telovadbo si utrdimo telo tako, da lahko kljubuje vsem naporom in boleznim in da ostane do visoke starosti zdravo in čilo. Moderna doba priznava v polni meri, da je telovadba potrebna tudi ženski.

Svetovna lepota konkurenca

Novo leto prinese lepoticam vsega sveta odlično bitko za svetovno prvenstvo. V Rio de Janeiro se bo namreč vršila svetovna lepota konkurenca in zmagovalka dobi naslov »Miss Univers« in 20.000 dolarjev nagrade. Evropske lepoticke bodo tekmovaly v februarju v Parizu, kjer bo izvoljena »Miss Evropa«. V Rio de Janeiro pa pade odločitev glede svetovnega prvenstva v lepoti jeseni.

Doslej so se vršile svetovne lepote konkurenca v Galvestonu, z novim letom pa doleti ta čast prestolnice Brazilije in občinska uprava Rio de Janeiro plača vsem udeleženkam lepote konkurenca potne stroške, prehrano in stanovanje. Poleg tega dobi zmagovalka iz mestne blagajne 20.000 dolarjev. Pa tudi v moralnem pogledu je mesto poskrbelo, da udeleženke ne bodo zardevale v deviški sramežljivosti, kajti mimo ocenjevalcev pojdejo oblečene.

Imitacije

Ne da se trditi, da bi bilo treba zavracati vse imitacije, če hoče biti dama elegantna in nekoliko apartno oblečena. Vendar pa delajo naše dame pri oblačenju največjo napako s tem, da ne znajo pravilno ugotoviti, kakšna imitacija je dovoljena in kdaj je dovoljena, kdaj pa ne. Žal ni nobene točnega pravila o tem, katere imitacije so dovoljene. Dama, ki ima dober okus, ugane že po instinktu, kako se mora oblačiti, kdaj sme nositi ogrlico iz imitiranih draguljev, kdaj pristno itd. Je material, ki ne dopušča imitacije. To velja na pr. za usnje. Čevlji iz navadnega usnja, ki je pripravljeno tako, kakor da je kačja ali kuščarjeva koža, so ostudni in elegantna dama si izbere raje cenejše gladke čevlje, če ne more kupiti čevljev pristne kačje kože. Isto velja za dežne plašče. Dežni plašč je dežni plašč in ne sme biti tak, da napravi vtis bojšega plašča. Krepešin sam po sebi je lepo blago, ovrtnik iz krepešine, pripravljena v obliki kačje kože, pa spada med neokusnosti. Neokusne so tudi ročne torbice iz imitiranega kroko-

Mnogo lažje in uspešneje se perejo in čistijo podi, posode, okna, kadi, marmornate plošče i. dr., ako se za pranje uporablja **SCHICHTOV OMINOL** idealno sredstvo za čiščenje.

dila. Bolje je imeti ročno torbico iz navadnega usnja.

Nekaj drugega so navadne imitacije blaga. Umetna svilna prav dobro nadomesti pristno svilo pri popoldanskim in večernih oblekah. Pač pa elegantna dama nikoli ne nosi rokavic, narejena tako, da so podobne usnjenim, čeprav v resnici niso. V splošnem si je treba pri vseh imitacijah zapomniti, da okus in naravni zmisel za eleganco nikjer ne pride tako do veljave, kakor tu.

Gospodinjstvo — poklic

Že pred svetovno vojno so se voditeljice svetovnega ženskega pokreta opetovano zavzemale za to, da bi se smatrali tudi posel gospodinje in matere za resen poklic, ki treba zanj takisto vedelne ali vsaj večmesečne učne dobe, kakor n. pr. za poklic rokodelke, obrtnice, učiteljice ali uradnice. A ne samo to. Vedno na novo se je oglašala med voditeljicami ženskega pokreta zahteva, da je vsako pošteno izvršeno delo vredno svojega plačila; tako tudi gospodinjstvo. To zahtevo so l. 1921 na Mednarodnem ženskem kongresu v Kristianiji ponovile celo avstralske žene, ki so predlagale: Stališče poročene žene naj se dvigne na ta način, na se zakonitimi potom določi gotov znesek moževih dohodkov, ki ga sme žena gospodinja porabiti v gospodinjstvu in za svoje lastne potrebe. Ta predlog je prihajal pač iz pravičnega razumevanja, da je poklic gospodinje najvažnejši in poln odgovornosti in da je poklic, četudi ga oblasti za enkrat še ne priznavajo. Saj je res, da ni vsaka zakonska žena tudi gospodinja, ampak v ogromni večini so pridne, skrbne čebelice — delavke.

Predlog je bil sprejet z veliko večino, saj so bili le redki ugovori, da je sramotno sprejemati plačo za delo ljubezni napram možu in otrokom. Zaglušili so jih kliči: Ti sočkrat sramotnejše je, da mora žena prosjati moža, ako si hoče kupiti par potrebnih nogavic, čevljev, obleko. V zakonu naj ne bo moža, ki pokroviteljsko daje in ne žene, ki ponižno jemlje, marveč naj bosta oba dobra tovariša, katerih delo se izpolnjuje in omogoča ustvariti novo rod-bino!

Žene so sklepale; osem let je minilo od onega kongresa, izpremenilo se je marsikaj in se moderniziralo, žensstvo je izpodbilo mnoga krivična naziranja moških, samo gospodinja je ostala še do danes tako rekoč brez poklica; v uradnih listinah n. pr. nikjer ne najdemo stolpca, kamor bi žene vpisale »gospodinja«. Toda tudi na tem polju se že svita, vsaj drugod, pa pride komu tudi k nam.

Že l. 1908 se je vršil v Švici I. mednarodni kongres za gospodinjstvo. Zastopanih je bilo 9 držav s 600 delegatkami. Na drugem takem kongresu v Gandu so se družile že zastopnice 15 narodov v razpravljanju, kako najti sredstva in priliko, da se žensstvo za gospodinjstvo strokovno in praktično naobrazi. — Po vojni l. 1922 je bilo organiziranih že 35 držav za izboljšanje gospodinjstva in pravilno pojmovanje gospodinskega poklica. Mednarodna skupščina se je vršila to pot v Parizu in je bila združena tudi z razstavo, ki je pokazala pot, kako priti s čim manjšimi duševnimi in gmotnimi naporji do praktične gospodinske izvežbanosti in obenem predočila nepregledno vrsto novih pridobitev, ki delo v hiši poenostavljajo in lajšajo. Take razstave so se vršile poslej v raznih mestih skoraj vsako leto, zadnja je bila na Dunju letos.

Četrty mednarodni kongres za pouk v gospodinjstvu se je vršil v jeseni l. 1927 v Rimu. Udeležile so se ga delegatke 35 držav, med njimi je bila tudi Slovenka, ravnateljica ga. Jerica Zemljanova. Vsi referati, predlogi in nasveti so se odlikovali po svoji praktičnosti in po upravn znanstvenem razmotrivanju, kako pripomoči do enostavnega, a zato vseeno vzornega gospodinjstva. Ugotovili so, da bi se to doslej najlažje s stalnimi gospodinskimi tečaji in šolami, ki naj bi jih vzdrževala deloma učenske same, deloma občine v družbi in kuharske stroke.

Na Švedskem je skoraj vsaki ljudski in srednji šoli priključena tudi šolska kuhinja, kjer dobivajo šolarice praktično kuharsko in gospodinsko naobrazbo. Švedsko je kmalu posnemala Danska, kjer so šolske kuhinje splošno uvedene.

Tudi v naši državi je na dekliških meščanskih šolah in nemara tudi na ženskem učiteljskem obvezen pouk iz gospodinjstva. Za enkrat samo na — papirju. Saj nimamo gospodinskih šol tega pravca in niti načrta ne, kako bi to prevažno stvar dekliške izobrazbe ugodno rešili, ne da bi preobčutno obtežili proračuna občin, države in posameznikov. Učimo, se od drugih, ki so to že davno do podrobnosti proučili, najboljše izbrali in sedaj tudi že praktično preizkusili!

V Ljubljani imamo dve veliki mestni ženski meščanski šoli. V zetrtem razredu bi se morale deklice praktično in teoretično učiti gospodinjstva in predvsem kuhanja. Toda nobena šola nima kuhinje, niti kuhinjske opreme. Zato se vrši ta pouk le v razredih samo teoretično. Pač pa imajo v Mariboru na ženskih meščanskih šolah za četrta razreda popolnoma urejen gospodinski in kuharski pouk. Jasno je, da absolventke meščanske šole ne morejo dobiti vseh služb po pisarnah, zato bi bilo jako umestno, da se s takim poukom pomaga dekletom tudi do praktičnih gospodinskih služb. S časom bodo vse absolventke mešč. šol vsaj kolikor toliko usposobljene gospodinje, kar je tudi z narodnogospodarskega stališča neprecenljive vrednosti.

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše

VEČJA VREDNOST.

— Danes vam ne morem vrniti 500 Din, katere ste mi posodili, pač vam pa dam častno besedo, da...
— Dajte mi raje 100 Din na račun.

Telovadite, da boste zdrave

Telovadba utrjuje telo in preprečuje bolezni — Noseča žena mora telovaditi, če hoče, da bo porod lahek

Na polju telesne kulture je bila ženska dolgo zastopljena in pozabljena. Niti stari vek v času velikega razvoja grške in poznejše rimske telovadbe ni dovolil ženski, da bi se udeleževala z moškimi atletskimi tekmi. Ker so se veščali borci nagi (grški izraz gymnos pomeni gol) se je imenovala telovadba gimnastika. Zato je bilo poročeni ženi prepovedano celo gledati mladino pri telovadbi. Kršitev te prepovedi so kaznovali včasih celo s smrtjo. Rimljanke so smele prisostvovati samo konjskim dirkam, če so bile lastnice dirkalnih konj. V starem veku je nastopala torej samo moška mladina na telovadiščih, moški so se borili za palmov venec, moški so hodili na vojno, na lov itd. Psihoza dobe je ženskam vse to odrekala. Ženske so sicer gojile nekako telesno kulturo, toda to so bile večinoma samo igre z žogami, katere so služile dekletom za zabavo. O javni telovadbi ali o telovadnih tekmah ni bilo govora. Stari vek je videl v ženski slabotni bitji, ki je bilo sicer vredno ljubezni in občudovanja, nikakor pa ne enakopravnosti z moškimi.

Tudi srednji vek kot doba splošnega propadanja prave telesne kulture pomeni za žensko mračno dobo, čeprav je njen kult napredoval. Naziranje, da je ženska v primeri z moškimi slabotna bitje, je pospeševalo viteški kult, s katerim so izkazovali moški ženski posebno spoštovanje, zaščito in razne usluge. Za žensko, njeno čast ali naklonjenost so se moški navdušeno borili. Ženske so sicer hodile na viteške turnirje in razne tekme, izročale so zmagovalcem nagrade, toda ženske kot tekmovalke so bile izključene. Privatno se odlične dame sicer gojile telesno kulturo do gotove meje, javno pa niso nikoli nastopale. Samo v Nemčiji so se tudi ženske baje borile na konjih z dolgimi lesenimi sulicami. Lahko rečemo, da je veljala ženska tudi začetkom novega veka za slabotno bitje, potrebno zaščite močnejšega spola. Vse viteštvo moških se je pravzaprav razvilo iz naziranja, da je ženska slabotna bitje. Brez sprenstva in zaščite moškega je bila ženska v tem času nemogoča.

Šele novejša doba, ki je prinesla svobodnejše misli tudi v drugih smereh človeškega življenja, priznava ženskam več pravic. Humanisti in za njimi filantropisti, ki so posebno dvignili telesno kulturo, jo

priporočajo kot neobhodno potrebno sredstvo za celotno vzgojo posameznika. Pa tudi pri tem so bile ženske prezrte in zapostavljene, kajti telovadba in razna ročna dela so bila omejena samo na moške. Rousseau, Besedov, Komenski, Pestalozzi in Spiesse so si prizadevali omogočiti tudi ženskam dostop do telesne kulture, toda to prizadevanje je bilo žal dolgo brezuspešno. Saj je bila telovadba cel na Češkem še l. 1900, ko so bili ustanovljeni prvi dekliški liceji, neobvezen predmet. Največ zaslug, da se je odprla ženski pot do telesne kulture, ima nedvomno sokolstvo, posebno pa pionir sokolskega pokreta Tyrš, ki je dal iniciativo, da je bilo l. 1869 ustanovljeno v Pragi telovadno društvo žen in deklet. Društvo je prvič javno nastopilo v telovadnici praškega Sokola l. 1898. Ženske kot velika celota so nastopile prvič javno na sokolskem zletu 1901. S tem je bil prebit led in ženskam se je odprla pot do telesne kulture. Ženske so začele telovaditi tudi v drugih telovadnih društvih, po vojni se je po telesna kultura med žensstvom tako razvila, da je zdaj v češkoslovanskem sokolstvu med članstvom samo polovica manj žensk, nego moških, med naraščanjem je število deklic enako številu dečkov, med dijaštvom v sokolskih vrstah imajo pa dekleta celo premoč.

In tako lahko rečemo, da je prinesla najnovejša doba enakopravnost ženske z moškimi ne samo v družabnem pogledu, temveč tudi v politiki in telovadbi. Zdaj ni nobene panoge telesne kulture, v kateri bi se ženska ne udeleževala. Žensko telo pa ni ustvarjeno tako, kakor moško, in nima enake sile. Ideal moškega je lepa atletska postava, pri kateri dosežejo posamezniki proporcije čim večje razmere, ideal ženske je pa v prvi vrsti lepa postava, razvita do popolnosti v ženske oblike, postava, kateri se že na zunaj pozna zdravje in veselje do življenja. Samo tako lahko nastane iz mehkužne, razvajene in občutljive ženske, kakršna je bila v srednjem veku, prava moževa družica, ki je možu v življenju moralna in gmotna opora.

Telesna kultura je za žensko neprecenljiva pomena. To dokazuje moderna veda, ki kliče iz ust zdravnikov in vseh strokovnjakov na polju fiziologije in biologije po telovadbi žensk v najširšem pomenu be-

Skivnostni pojavi v človeški duševnosti

Nekaj primerov telepatije, telestezije in prenosa misli neposredno in na večje razdalje

Ljudje pravijo, da privlači ena misel drugo. V življenju se večkrat pripeti, da misli človek na one, ki mislijo nanj. Posebno začetkom vsakega leta se človek nehoti ozira nazaj, ker se mu zdi potrebno spomniti se živih in mrtvih prijateljev. In nehoti preživlja človek ob takih spominih preteklost, a včasih se pripeti, da izzove klic naše duše odgovor v sorodnih dušah pod vplivom naše simpatije do dotičnih ljudi. Dva prijatelja živita daleč drug od drugega in že več let se ta ni spomnil onega. Kar naenkrat pa začne eden misliti na drugega in čez nekaj dni dobi nepričakovano od njega pismo. Večkrat se pripeti, da začnemo nenadoma intenzivno misliti na nekoga, kogar že davno nismo videli, in v naslednjem hipu ga nepričakovano srečamo na cesti ali pa potrkala na naša vrata. To so seveda čudni in redki primeri, vendar se pa v življenju dogajajo.

Čudno srečanje

Znani fiziolog profesor Richet pripoveduje o takem čudnem primeru iz lastnega življenja. Hotil je vedno po isti ulici in nekoga dne je šel po mestu in nenadoma je zagledal pred seboj znane profesorja, katerega že celo leto ni videl. Ker se je pa njegovemu znanцу mudilo, ga ni hotel motiti, ker je bil prepričan, da se oglasi pri njem, čim mu bo dopuščal čas. Komaj se je vrnil domov, je dotični profesor res prišel k njemu in na prvi pogled se je Richet prepričal, da je videl na ulici nekoga drugega. Da se prepriča o tem, je vprašal gosta, če je bil ob tem in tem času v dotični ulici. Gost je odgovoril, da prihaja naravnost s kolodvora in da je izključeno, da bi ga bil profesor srečal v mestu. To je sicer bilo naključje, vendar se pa človek nehoti zamisliti nad njim. Mabo je ljudi na svetu, ki bi ne poznali skrivnostnih slutenj, čudnih sanj in drugih fenomenov, katere poznamo pod skupnim nazivom telepatije. V prejšnjih časih so videli ljudje v telepatiji prav tako realen pojav, kakor so plačati in zvezde. Mnogi učenjaki so trdili, da je znansveno dokazano, da lahko vpliva človeška misel na drugega človeka tudi na večje razdalje brez vsakega posredovanja. Toda ta trditve je nekoliko pretrgana. Lahko samo rečemo, da se nanaša telepatija na vrsto možnih pojavov. V naslednjem hočemo navesti nekaj primerov v dokaz, da ne moremo vsakega skrivnostnega pojava pojasniti z golim naključjem.

Pred leti so našli starodavni napis, in ko so ga učenjaki proučili, se je izkazalo, da gre za pismo znanega filozofa Epikura. Filozofova mati je imela čudno lastnost, da je napovedovala dogodke in da so se njene napovedi točno izpolnile. To je njo samo razburjalo in sin jo je v pismu tolažil.

Resnične sanje

Iz starega veka je znan naslednji dogodek: Dva prijatelja sta bivala v Megari v dveh hišah, daleč drug od drugega. Nekoč je videl eden v sanjah svojega prijatelja, ki ga je prosil, naj ga reši iz rok morilcev. Zbudil se je, ker pa ni veroval v sanje, je zopet zaspal. Toda iste sanje so se ponovile, samo s to razliko, da je videl prijatelja v raztrgani obleki in z okrvavljenimi prsi. Prijatelj mu je očital, zakaj ni ušlišal njegove prošnje, naj mu prihiti na pomoč. Povedal mu je, da bodo zgodaj jutraj peljali njegovo truplo na vozu, skrito

pod senom iz mesta. Končno je prijatelj prosil, naj kaznuje njegove morilce in poskrbi za dostojen pogreb. Ves prestrašen se je prijatelj zbudil in čim se je zdanilo, je odšel h grajskim vratom. Kmalu je zagledal s senom naložen voz in ko ga je ustavil je res našel pod senom okrvavljeno truplo umorjenega prijatelja.

Iz zgodovine je znan tudi čuden primer sanj, ki jih je imel neki Apolonij Tianski v Aleksandriji. Moč je videl nekoga v sanjah grozen prizor. Videl je, kako je padel cesar Domicijan pod meči morilcev v svojem dvorcu v Rimu. Drugi dan je pripovedoval svojim prijateljem in znancom, kaj se mu je sanjalo. Čez nekaj dni je pa prišla vest, da je bil cesar Domicijan v Rimu res umorjen.

Dva primera telestezije

Agripa d'Obigny pripoveduje o sličnem primeru 23. decembra 1574, ko se je mudil kralj s svojim spremstvom v Avignonu, je umrl v tem mestu lotariški kardinal. Na dan njegove smrti je legla Katarina Medici k počitku in predno je zaspala, je govorila s svojimi dvornimi damami. Čim se je poslovala od dvornih dam in položila glavo na blazinicco, si je vsa prestrašena zakrila z rokami obraz, kajti pri njeni postelji je stal kardinal. O tem so takoj obvestili kralja, ki je poslal h kardinalu svojega ordonarčnega častnika in ta je kmalu prinesel vest, da je kardinal pravkar umrl.

E. Kant opisuje v nekem pismu, namenjenem Charlotti Knobloch, čuden dogodek, o katerem je dolgo razmišljal. 1. julija 1759 se je vračal 72letni Svedenborg iz Anglije in potoval skozi mestce, oddaljeno 200 km od Stockholma, kjer je Kant takrat bival. Ustavil se je v hiši svojega prijatelja. Proti večeru je stopil iz hiše, toda takoj se je vrnil mrtvaško blede. Videl je namreč velik požar v okraj, kjer je stala prijateljeva hiša. Požar se je naglo bližal prijateljevi hiši. Vsi so seveda mislili, da Svedenborg haluciniira. Čez dve uri je znova odšel v mesto, in ko se je vrnil, je povedal, da je res gorelo. Požar se je bil ustavil prav blizu prijateljeve hiše. Čez dva dni so vsi listi pisali o požaru v Stockholmu, kjer je res gorelo do 8. zvečer. Ob istem času se je namreč Svedenborg vrnil v prijateljevo hišo in povedal, da je že nehalo goreti. V tem primeru pa ni šlo za telepatijo, temveč za telestezijo.

Umirajoči Molitve

Zanimiv dogodek se je pripetil ob smrti maršala Molitveja. V njegovem dvorcu so stali na straži vojaki in ko je maršal umiral, so ga videli stati naslonjenega na ograjo mostu nad široko reko. Noben vojak pa ni vedel, da maršal v istem hipu umira.

Sinčkov sanje

Pa ne samo odrasli, temveč tudi otroci so podvrženi telepatiji. Tudi otrokom se večkrat sanja nekaj, kar se v istem hipu res zgodi. Nekemu sinčku se je sanjalo, da so morilci napadli njegovega očeta. Papana ubijajo, ubijajo ga, ubijajo ga! je zakrlical v spanju. Prihitele je mati in ga tolažila, da so bile samo sanje, toda otrok je prestrašeno kričal: Papana ubijajo, papa umira! Oče dotičnega otroka je bil že več tednov na potovanju. Čez tri dni je prejel mati pismo, da so ji moža v hotelu res ubili, in sicer iste noči, ko se je otroku sanjalo, da mu očeta ubijajo.

Harmonija med duševnostjo dveh ljudi

Predaleč bi zašli, če bi nadaljevali z naštevanjem vseh pojavov na polju telepatije. Skrivnostnih pojavov v človeški duševnosti je toliko, da velja to gradivo za neizčrpno. Pa tudi, če združimo vse v eno celoto, ne moremo priti do zaključka, da bi se lahko prenašale misli na daljavo z navadnimi fizičnimi ali psihičnimi svojstvi, katerih ključ je v rokah našega razuma. Ta misel seveda ni nova. Že Goethe je dejal, da ima v nekaterih primerih človeška duša večjo silo, kakor človeška čustva. Ona lahko gleda v bližnjo bodočnost. Misleč na harmonijo razumov, ki so mislili enako in v katerih so se pojavljale enake ideje, je Goethe trdil, da lahko duša takega človeka sodeluje z dušo drugega. Goethe sam je imel prijatelja, ki je opetovano govoril o istih stvareh, o katerih je Goethe v tistem hipu intenzivno mislil. Pa tudi drugi misleci so ugotovili harmonijo med duševnostjo dveh ljudi. Žal gre eksaktna veda močje preko teh fenomenov, katerih ni mogoče analizirati. Kljub temu so pa skušali mnogi ugotoviti, ali more res misel, porojena v možganih enega, vplivati na možgane drugega človeka. Naj samo omenimo neštete eksperimente, ki so jih delali mnogi s tem, da so skušali uganiti misli drugega človeka. V večini primerov so se ti poskusi obnesli, če se pa niso, so bili navadno krivi oni, katerih misli so hoteli telepatij uganiti.

Prenos misli

V Parizu je nastopal pred mnogimi leti slavni telepat Stuart Cumberland, ki je delal v hotelu »Continental« zanimive eksperimente. Opetovano je odšel hitro iz velike dvorane in vodila ga je misel onega, ki ga je držal v tistem hipu za roke. Odšel je iz hotela in krenil po bližnji ulici Rivoli. Potem je odšel v Tuilerie in krenil maravnost proti kostanjem na dvorišču. Ustavil se je pri petem drevesu, v katerega je bila meter od tal zataknjena igla. Izdril je iglo, si odvezal oči in se vrnil v hotel, kjer so ga nestrno pričakovali. V tem primeru je bila vsaka sleparija izključena, kajti mož, ki je Cumberlanda vodil, je bil popolnoma zanesljiv.

Prenos misli na daljavo

Pa tudi ta primer, kakor mnogi drugi, se ne more smatrati za strogo telepatični pojav, kajti misel je bila prenesena s pomočjo roke. Zato so začeli delati eksperimente na ta način, da sta bila subjekt in objekt prenosa misli daleč oddaljena drug od drugega tako, da je bil vsak stik med njima izključen. In tudi ti poskusi so se večinoma posrečili. Zelo zanimivi so bili poskusi na velikih razdaljah, ki sta jih delala 1. 1890 dva znanca. Domenila sta se, da si bosta točno o polnoči sugerirala misli. Razdalja med njima je znašala 174 km. Ob določenem času je prvi zatislil oči in stopil pred svetilko. Kmalu je zagledal pred seboj fosforescirajočo svetilbo ki je trajala dve sekundi. V njenih žarkih je opazil šopek svežih rož. V naslednjem hipu je vse izginilo. Izkazalo se je, da je hotel njegov znanec v istem hipu videti njegovo svetilko z japonskim senčnikom, na katerem so bile naslikane rože. Znanca sta še večkrat eksperimentirala in vedno se je prenos misli posrečil. Nekoč je pa čakal prvi celih 11

ur, toda rezultata ni bilo. Zato je takoj pisal prijatelju in mu sporočil, da se je poskus izjalovil. Prijatelj mu je pa odgovoril, da se je hotel prepričati, če bo mogoč pri njem telepatični pojav neodvisno od njegove volje. Intenzivno je mislil na to, da mora prijatelja izolirati od zunanjega sveta tako, da ne bo ničesar videl. In to se mu je res posrečilo.

Lepi filmi so dragi

Film »Kralj kraljev« je stal nad 170 milijonov Din — V nekaterih prizorih je nastopalo nad 8000 ljudi

Češkoslovaški vseučiliški profesor dr. Karl Domin, ki je preprosto nedavno v Studijske svrhe vso Ameriko, je izdal zanimivo delo »20.000 milj po kopnem«, ki je izšlo že v drugem obsežnem zvezku, polnem ilustracij in napete vsebine. Drugi zvezek se imenuje »Pod zvezdno zastavo« in se nanaša samo na Ameriko in Kalifornijo. Kdor potuje zdaj po Kaliforniji, mora pač posetiti tudi največje filmsko mesto sveta Hollywood. To je sicer samo severozapadno predmestje Los Angelesa, vendar je pa svet zase in šteje že 130.000 prebivalcev.

Glavna privlačnost Hollywooda so filmske tvornice, ki so tako stajno organizirane in tehnično opremljene, da ostrmi vsak tujec, ko jih prvič vidi. V filmsko industrijo so investirali Američani nad poldrug milijardo dolarjev, tedenske plače uslužbencev znašajo pol milijon dolarjev, letna produkcija filmov pa 171 milijonov. Že te številke pričajo, kako ogromen razmah je zavzela filmska industrija v Hollywoodu. Pravo sliko filmskega mesta pa dobimo šele, če vidimo tisoče in desetstisoče igralcev, njihovo pehanje za slavo in bogastvom, vzhajajoče in zahajajoče zvezde, neverjetne uspehe enih in žalosten konec drugih, valovanje morje človeških strasti in vsega, kar se v njem dogaja.

Hollywood prekaša po popularnosti mnoga ameriška velenista in njegove zvezde so največje znamenitosti povsod, kamor seže filmska umetnost. Po vsem svetu pišejo zadnja leta o Hollywoodu tako, da so znane že vse podrobnosti filmskega mesta. Toda ob blizu je Hollywood vendar nekoliko drugačen, nego ga navadno opisujejo. Ljudje pozabljajo, da dosežejo slavo in bogastvo med tisoči filmskih igralcev samo redki pojedinci in da je Hollywood največje pokopalnice izgubljenih nad in eksistence modernega sveta. Pot k uspehu je trnjeva in stma in oni, ki hodijo po nji, morajo okusiti marsikatero bridkost. Igralci v Hollywoodu delajo mnogo in naoporno, kajti dolarje ni tako lahko služiti, kakor mislijo ljudje pri nas.

Največje filmsko podjetje je »Metro-Goldwyn - Mayer Studios« v Culver City. To je ogromen kompleks velikih poslopj, podobnih na zunanji skladščem, samo pročelje na glavno ulico je reprezentativno. Najbolj me je zanimala neverjetna, skoro bi rekli rafinirana, toda dobro premišljena tehnika in sijajna umetniška rešja, pravi dr. Domin. Nisem sicer videl filmanja posebno kompliciranih prizorov, toda že to, kar sem videl, je zadostovalo, da sem spoznal, kako filmi nastanejo. Nekatere filme izdelujejo komaj mesec dni, druge pa celo leto, kakršna je pač snov, katero je treba na platno obdelati. Če se le da, izdelajo film v Hollywoodu. Ni torej čuda, da imajo toliko rekvizitov, da je v ogromnem poslopju komaj dovolj prostora za nje. Za mnoge filme izdelujejo neprestano nove kulisne in cele skupine manjših poslopj, v katerih nastopajo igralci. To so nekakšna gledališča v gledališčih.

Zanimiva je zgodovina vsakega filma. Ljudje, ki radi zahajajo v kino, se več-

Hipnotiziranje na daljavo

Pred 50 leti so delali v Havru zanimive poskuse z ljudmi, nagajenimi k magnetizmu. Hoteli so pojasniti, je-li mogoče hipnotizirati človeka tudi na večje razdalje. Eksperimentirali so na razdaljo 10 m do 20 km in izkazalo se je, da lahko pod govornimi pozgji hipnotiziramo človeka tudi na daljavo.

noma niti ne zavedajo, kako film nastane. Seje če poseti človek velike filmske delavnice, dobi vpogled v vse tajne in tehnične filmske umetnosti. Kako drago so veliki filmi, priča znani film »Kralj kraljev«, ki so ga izdelali pod režijo Cecila de Milie v Culver City. Prve prizore so filmali 3. avgusta 1926, film je bil pa izdelan šele 31. marca 1927. Prvič so ga videli Američani 19. aprila istega leta v Gaiety Theater v Newyorku. Stroški za ta film so znašali 3.200.000 dolarjev ali v našem denarju nad 170 milijonov Din. Herodotusov Iram je gradilo 250 delavcev noč in dan nad mesec dni. Stroški so znašali 120.000 dolarjev. Materiala so porabili toliko, da bi lahko zgradili 31 petnadstropnih stanovanjskih hiš. Zelo draga je bila tudi realizacija evangelija Sv. Matevja. Zemlja se je tresla in skale so pokale, kajti ta malenkost v filmu je veljala celih 400 tisoč dolarjev. Ves čas je bilo zaposlenih od jutra do večera nad 500 igralcev, a v nekaterih prizorih je nastopalo nad 8000 ljudi. Za glavne vloge se je potegovalo 18 slavnih filmskih igralcev in 32 odličnih umetnikov. Negativi so merili 300.000 čevljev in od tega so izbrali 14.000 čevljev za definitivni film, katerega prikazovanje je trajalo skoro tri ure. To so samo nekateri podatki o enem filmu, ki pa jasno pričajo, kako nastanejo v Hollywoodu veliki filmi in koliko denarja se potroši za nje.

Otok sv. Pavla izginil

O otoku sv. Pavla že od 9. oktobra ni nobenih vesti. Ta otok ki spada k francoskim kolonijam, leži v južnem delu Indijskega oceana, pol poti med najjužnejšim delom Afrike in Avstralije, daleč od onega dela morja, po katerem redno vozijo parniki. Na njem je prebivala peščica bretonskih ribičev, ločenih od sveta. Le redko je priplula s francoskega otočja Kerguelen k otoku sv. Pavla jadralnica. V zalivu skalnatega otoka je mala tovarna kjer izdelujejo langustove konzerve. Za kuhanje langust rabijo toplo vodo iz gejzirov, ki jih je na otoku vse polno. Otok sv. Pavla je namreč žrelo nekdanjega ognjenika, iz katerega še zdaj puhte žveplene pare.

Francoze zanimajo zdaj vprašanja, kaj se je zgodilo z otokom. Ni izključeno, da je ugasil ognjenik ponovno izbruhnil in pokopal peščico prebivalcev skalnatega otoka. Njihova usoda se bo pojasnila čez nekaj tednov. Parnik »Euripide« ki je bil na poti od rtiča »Dobro Nade« v Avstralijo, je dobil povzroke, naj napravi ovinek mimo otoka sv. Pavla, da ugotovi, kakšna usoda ga je zadela.

PRAKTIČNO.

— Prepričal sem se, da ne krošnjarite same z vžgalicami, temveč da tudi beračite.

— Stvar je ta, gospod orožnik, da krošnjarim tam, kjer je napisano »Beračenje prepovedano«, beračim pa tam, kjer je napisano »Krošnjarenje prepovedano«.

Grobna tišina je vladala tudi zgoraj.

Ko sem portretiral Klaudivo v svojem ateljeju, polnem solca in bolh, sem zrl na sosedno streho in prepeval že pozabljeno pesem, ki se je začela: Ko sem bil kralj v Boeziji...

Začel sem torej prepevati to pesem sploščka zamolklo, ker se mi je zdelo, da bi mogla tišina vstati in zaklicati: Molči! Po tem sem pel vedno glasneje; končno pa divje. Toda kako je mogoče, da me Klaudiva ne sliši?

Oboja vrata na stopnišču so ostala nepremična in tragična.

— Klaudiva! Klaudiva! — sem kričal na vso moč. Toda nihče se ni odzval.

Pogledal sem iz steklene kajbice in opazil, da je stopnič konec in da so vrata nekam ozka. Vrata Klaudivinega stanovanja so bila mnogo širša.

Najbrž sem pritisnil na napačni gumb in dvigalo me je dvignilo do podstrešnih stanovanj. Pritisnil sem na pravi gumb, da bi se spustil za nadstropje nižje, pa se nisem spoznal na te vražje gumbe in tako sem prijadral zopet dol.

Velike močje spoznamo po tem, da ostanejo tudi v največji nevarnosti mirni. Spoznal sem, da sem sicer velik slikar, nikakor pa ne velik mož. Zdi se mi, da se vrata zdaj zdaj odpro... in on me zgrabi za vrat. Tožba, obravnava in morda celo ječa. Bil sem sicer oborožen s ščitom mirne vesti, toda v onem trenutku je bilo treba pomisliti, da je ščit mirne vesti v tem primeru samo iz lepenke. Pritisnem znova na gumb in to pot sem prepričan, da me dvigne ta začarana kletka v tretje nadstropje.

— Klaudiva! Klaudiva! — Grobna tišina mi odgovori. Zdelo se mi je, da sem

nekje v začarani hiši. Lahko bi razbil šipo, toda kaj potem? Za steklom je še železna mreža. Ves besen sem začel tresti vrata. Toda upognile so se komaj za pol centimetra. Po čelu mi je bil mrzel pot.

Ah, če bi bil namesto v slikarstvu izurjen v boksanju! Razbil bi to proketo dvigalo. A glej — ko sem stal nekaj časa nepremično, sem opazil, da drži prožino, vodečo od zgoraj dol, kavelček. Kaj je to! Ne vem. Morda je v tem vsa umetnost. Toda kako doseči ta vražji kavelček? Hočem ga odstraniti z vsemi prsti, pa ne gre. Ves obupan sežem v žep in vzklidem od veselja. V žepu otipam svojo dolgo pipo. Z njeno pomočjo je kavelček končno odstranjen in vrata se odpro. Rešen sem.

Pozvonim pri Klaudivi.

— Ti tu?

— Dobro uro že... dve uri... celo večnost.

— Ah, ubogi prijatelj! Kako sem pozabljiva! Pomotoma sem zataknila kavelček. Sedi za hip in popij čašico konjaka. Saj si ves prepoten.

In z robcem mi je brisala potno čelo. — Se tega bi bilo treba, da bi se tu zadrževal. Spravi pisma, katera sem pozabil tu.

— Ne, vzemi jih za enkrat, sama pridem po nje.

Uboga Klaudiva! Tako pozabljena in dobrodušna je, da sploh ne pomisli, kaj zblekne.

Zopet mi je hotela ponuditi dvigalo z zataknenim kavelčkom, pa sem jo očitajoče pogledal. Dovolj mi je bilo, da sem enkrat v življenju zlezal v električno dvigalo, da sem se ga pozneje vedno ogibal.

Alfredo Panzini

Električno dvigalo

Klaudiva, moja draga, pozabljena Klaudiva, je bila izgubljena. V tolažbo mi je ostala samo dolga pipa, edini spomin na njo.

Kako sem se je mogel odreči — te uboge dekle?

Portretiral sem jo bil. Zelo bogat, prileten gospod je videl njen portret na razstavi. Kupil ga je in Klaudiva mi je nekega dne povedala, da bi oni gospod rad kupil tudi original.

— Kaj poročes na to?

— Mili moja, stori, kakor več in znaš, pazi pa, da bo plačan original dražje. Portret je plačal slabo, glej, da tudi z originalom ne bo tako.

Tako se je zgodilo, da je postala Klaudiva gospodinja krasnega stanovanja s parketi, dočim so skakale po mojem stanovanju bolhe.

Nekega dne mi je Klaudiva povedala, da kani oni gospod urediti svoje zadeve.

— Ah mi je dejala, — če bi vedel, kako udoben je civilni zakon z onim »da«. A cerkveni zakon? Še bolj.

— Torej si srečna?

— Da, toda on je strašno ljubosumen, posebno nate.

— Glej torej, da boš pametna, — sem dejal! — Ne pozabi, da ima zakon ska žena, kakršna si ti, mnogo dolžnosti, in če bodo neizpolnjene, kakor pravijo močje, te čaka mnogo bridkosti. Res te more slaven pesnik opraviti pred ljudstvom, kakor Francesco da Rimini, toda ne svetujem ti, biti romantična.

Čut poštenosti in odgovornosti me je prisilil, da sem se napotil v nedeljo h Klaudivi, da mi vsem ljubavna pis-

ma, kajti dejala mi je: Pridi v nedeljo, ko ga ni doma. In tudi služkinja gre z doma.

Klaudiva je stanovala v tretjem nadstropju trinadstropne gosposke hiše.

V prvo in drugo nadstropje vodijo krasne stopnice, katere straži vratar. V tretje nadstropje vodijo stranske stopnice in vrata o vedno zaprta. Toda treba je bilo samo pritisniti na gumb in vrata v tretje nadstropje so se odprla.

Vstopil sem in obstal pred dvigalom. Nič kaj nisem zaupal tej napravi, kajti do mojega ateljeja je bilo 120 stopnic, a dvigala nisem imel. Zato sem odšel po stopnicah peš. Stopnice so vodile naravnost v tretje nadstropje. Zdelo se mi je, da sem prišel v za pušeno hišo.

Toda Klaudiva me je videla spodaj, kako sem pritisnil na električni gumb. Spustila je dvigalo in me čakala na pragu tretjega nadstropja.

Vrgla se mi je v naročje.

— Klaudiva bodi vendar pametna!

— Torej si oglej vsaj moje stanovanje.

— Zares sijajno! Velike sobe, salon, svilene preproge.

— Le poglej, tudi fonograf imam.

— Da videl sem.

— In tudi klavir. Pa vendar že ne misliš oditi? Počakaj še trenutek, pri nesem ti čašico likerja.

— Ne, hvala.

— Glej, tudi telefon imam. Avtomobil lahko naročim kadar hočem.

— Da, saj sem že videl. Zelo me veseli, toda pusti me oditi. Če bi prišel on — a to se lahko zgodi vsak hip, bi bila oba uničena. Se ti ne zdi?

— Na to še pomisliha nisem.

Estetika reklame

Reklama mora imeti na sebi nekaj umetniškega — Svetlobna reklama je najbolj učinkovita — Brez reklame ni napredka

Tudi pri nas smo že začeli z res pravo reklamo. So sicer še to pojavi kot bele vrane, a vendar začetek je tu. Nadaljevati je treba, da ne zaostanemo za drugimi. Večina naše reklame in plakatov je kopija nemške reklamske umetnosti, ki je vsaka, kar važna in najbolj upoštevana. Ni važna samo kot sredstvo reklame, njena važnost je tudi v zgodovini umetnosti. Nemška reklamska oziroma plakatna umetnost je prešla skozi vse štadije razvoja do današnje višine. Noben narod ni tega tako sistematično razvijal kot narod Nemci.

Opazovanje nas uči, da je učinkovita samo ona reklama, ki ima na sebi res nekaj umetniškega. Vse to sicer zveni nekak paradokso. Sile, ki so pri umetnosti, delujejo tudi pri plakatih in so si podobne. Umetnost se izogiba vsakdanosti narave s tem, da poenostavi to, kar je glavno, da to povzari in celo pretira. Isto je pri reklamnih plakatih. Tudi tu je treba poenostaviti in poudariti in celo pretiravati, da stvar doseže efekt. Reklami bi lahko, da je v vsaki umetnosti nekaj reklame in obratno. Estetika reklame je zelo zanimiva, to je negotovanje smotra — cilja, do katerega se gre brezobzirno. Cilj je učinkovitost, imperativnost. Vsak umetnik, ki ima kolikšna osebnost, mora biti tudi učinkovit. Reklama hoče biti učinkovita, ker to je njen smoter, brez katerega reklama sploh nima pomena. V sredstvih je reklama neizbirna in je velikokrat jako iznajdljiva tako, da kar preseneti človeka. Moderna umetnost je dala mnogo novega. Reklama črpa iz nje vse njene prednosti in izrablja njeno tehniko do skrajnih možnosti.

Umetnost ne gleda na realnost tako tudi reklama ne. Prelom iz iluzije nas najbolj jasno postavlja pred življenje, in ravno v tem prelomu išče reklamska umetnost svoje motive. Ne to, kar vidimo vsak dan in povsod; plakat mora biti tipen optični učinek, ki prelomi zveze z vsakdanostjo, se osamosvoji in stilizira, ter z distanco svojih form nas preseneti in opozori. Čim jačja je forma, tem bolj se plakat bliža svoji nalogi. Čim bolj napada in poveljuje, tem večji je njega učinek. Plakat in njegova besedila morata biti nekaj skupnega, privlačnega in mogočnega. Črke! One so oni skrivni učinek in naj bodo to navadne tiskane, ali kursivne, pa tudi povečane črke pisalnega stroja. One so žive besede, ki spopolnjujejo plakat in utišene v spomin ime oglašujoče firme. Glavna stvar pri črkah je pač ta, da so te za vsako firmo popolnoma individualno razpredeljene, vedno pa morajo biti tako, da po svoji formi vzbujajo spomin. Ta forma in razpredelba se razvija do monogramov. Tu tiči ornamentika črk, ki se razvija do simbolizma in to posebno pri varnostnih znamkah in trdnih popisih tako, kakor se je to delalo v Hellerauer Delozee Soli. V simbolizmu črk in ornamentiki sploh ni glasnik te metode. Vsem tem leži nekak racionalizirana umetnost.

Pri vsaki sliki, kakor tudi pri vsakem plakatu je potrebno, da se takoj odkrije najvažnejši del. Oko je potreba priuči na to in voditi ga. Taksi voditelj očesa pri reklamni sliki, pisca, klicaj, spirala in še nebroj drugih potez, ki vodijo oko na besedo ali na bistvo plakata. Futurizem pozna dobro to stvar. Najboljše reklame so danes svetlobne reklame oziroma luči. Te, ki ugašajo in zasvetijo, vzbujajo pozornost čitalca, da jih prečita, da se igra z lučjo. Svetlobne reklame so danes najboljše reklamno sredstvo, ki najbolj učinkuje in odgovarja duhu časa.

Slika na reklamnem plakatu je pravo kraljestvo reklame, že radi tega, ker je slika, včasih in draži živce. Učinkovita elika sredi življenja ulice, slika, ki hoče priti do vsakdanosti, elika, ki vabi in kliče

v prijetno družbo, k zabavi, proč od vsakdanosti in realnosti. To učinkuje in včasih. Tu se vam pokaže avto kot nekaj neobhodno potrebnega za udobno življenje, tam nastane iz navadnih gumijaste cve, okusna ornamentika. Očala in peči, kolesa in komični preparati, lepe noge in lep plesni par, vse to vam pokaže plakat v magični luči z vso svojo učinkovitostjo in zapeljivostjo. Na plakatu vlada živovit ritem, reči, ki se ponujajo in vas naganjajo, da si tudi vi zahrepenite po novih potrebah. Barve se grupirajo v efekt, naravo se poenostavi in poglubi se jo, stilizira s svobodno fantazije, se jo ojači z dinamiko, se jo okraja in razširi.

Reklamo prevladujejo domaleki preste umetnosti, ona filozofija in ornamentika, ono je vse, posebej znanost in umetnost. Reklama ustvarja življenje in ga pretvarja v kaos domalekov, ki so pa dovolj jasni, da vedno pokažejo le bistvo. Pred tako reklamo se človek ustavi, se zamisli, sanja o predmetu in kar je glavno, ga kupi. Ali ni že sam ta proces umetnost in psihologija združena z realnostjo.

Reklama je pozdravila težnjo ekspresionizma. Kaj se dogaja danes. Vsakdanost je znežena, skupnost se gradi in dobi eno, stoji dekorativni pomen in moč. To je princip umetniške reklame. Slikarstvu se pridruži še plastika in arhitektura. Mnogi se poslužujejo te vrste reklame, ki je višek trojne umetnosti. Belling je ustvaril plakat za neko tovarno avtopneumatik, ogromna figura rumene barve, v plošvi kakor bi čelo iz železa, a v ritmu kot najbolj dirkaški avto; slika učinkuje kot demon iz mase in jekla, ki drži pred seboj zračno cev. Ta plakat reže v oči in dušo, ter po svoji učinkovitosti doseže svoj cilj. Druge trdnice se poslužujejo za svojo reklamo vsimogočih geometričnih oblik, ki kombinirane učinkujejo in imajo v sebi svoj imperativ. Reklama mora biti senzacija, ker samo senzacija vleče danes, in le senzacija draži živce in jih zadovolji. Naši živci se tresejo pri takih plakatih in za vsak plakat je važno, da s svojo učinkovitostjo segreje maso in jo frapira. Reklama mora dvigniti človeka iz gole in puste vsakdanosti, nesti ga mora v višje sfere, tja, kjer se mu ustvari novi svet. Moderna reklama daje umetnikom vse možnosti, da splanje v svoji fantaziji in sanjah. Tu se pokaže vsak umetnik, kako razume sanje in prakso, oziroma redno življenje. Reklama ni samo neka šablona, kot to mislijo marsikateri naši trgovci. Ona je najjačja sila, katere samore ustvariti trg in zanežiti nove potrebe in želje. Vse to pa, kar v javni reklami deluje znanost in umetnost poleg realnega življenja.

Umetnik, ki hoče ustvariti pokret, mora biti predvsem psiholog, ki pozna življenje in znanstvenik, ki pozna prakso. Danes reklama ni nekaj takega, preko katerega lahko gremo. Nasprotno, brez reklame si danes niti ne moremo predstavljati napredka družbe, niti ne napredka posameznika. V reklamni je moč v kateri so zaneženi vsi stebri življenja. G. G.

Pri utrujenosti, razdraženosti, tesnobi, nespauju, srčnih nadlogah, tesnobi v prsih, poživi naravna »Franz-Josefovica« gredica trajno obkroži v trebuhu in učinkuje pomirjevalno na njeno valovanje. Profesorji za boleznimi prebivali izjavljajo, da se »Franz-Josefovica« veda pri pojavih, ki imajo svoj izvor v zastrupljenju želodčnega črevesnega kanala, obnese kot izborna odvajalna sredstvo. — »Franz-Josefovica« se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specialnih trgovinah.

Kje se je začelo linčanje

Linčanje je nastalo v Kolumbiji in ime je dobilo po strogem ljudskem sodniku Johnu Lynchu

Linčanja se zločinci najbolj boje. Kaj je linčanje, vedo ljudje dobro, malokdo pa ve, kako je ta izraz nastal. Irci so prepričani, da se je linčanje začelo na irskih tleh. Župan nekega irskega mesta James Lynch je baje l. 1493 obesil lastnega sina, ker je nekoga okradel in umoril. Oče ga je obesil zato, da bi bilo pravici hitreje zaščeno. Učenjaki v angleškem Wallasu pa pravijo, da je bil eden prvih izrazov v njihovem starem jeziku linch, kar pomeni kruto kaznovati. Od tod baje izvira izraz linčati. Nasprotno pa trdijo ameriški zgodovinarji, da ji zibelka linčanja mesto Lynchburg v državi Virginija. To romantično mesto, znano še zdaj po finem tabaku in zganju, ima res še zdaj sodnike, katere pozna vsa Amerika po naglici in strogosti sodnega postopanja.

Francoski publicist Stephane Lausanne je prepričan, da je izraz linčanje čisto ameriškega izvora. Ne strinja se pa z mnenjem, da se je pojavilo linčanje v Lynchburgu. V Južni Karolini se vidijo še zdaj na starih hišah gravirane slike starega moža iz 17. stoletja in ljudje pripovedujejo, da je bil to John Lynch. Vseučiliški profesorji v prestolici Južne Karoline Kolumbiji pripovedujejo, da so pred 250 leti v tej deželi gospodarile tolpe banditov in morilcev. Sodišča jim niso mogla doživeti. Da napravijo njihovega početju konec, so prebivalci prestolice izvolili Johna Lyncha za šefa vsega sodstva v državi in mu dali pravico, da je lahko neomejeno kaznoval zločince. Kot pooblaščenec ljudstva je bil Lynch res strah in trepet vseh zločincev. Kogar so pri zločinu zalotili, je bil takoj obsojen in obesen. Čudno je

pa, da se Lynch nikoli ni zmotil. Če so mu privedli osumljenca, katerega niso zasačili pri zločinu, ga je poslal pred šerifa ali pred redno sodišče. Sam je sodil samo zločince, katerih krivda je bila točno dokazana. Strogo je pazil na to, da se je zločinec najpogostje pol ure po obsodbi presegel na oni svet. Če tri leta je bila dežela rešena zločincev in Lynch je odstopil. Omenjeni francoski publicist pravi, da ima izraz linčanje nedvomno svoj izvor v Kolumbiji.

Preki sod so pa poznali tudi v Colorado, Nevadi in Kaliforniji, torej v krajih, kjer so bili ljudje še podivjani, sodišča pa redka. Tam si je ljudstvo pomagalo v borbi proti zločincem na ta način, da je samo organiziralo sodišča. Morilca so privedli na javni trg, kjer je bila zbrana velika množica prebivalstva. Izvolili so predsednika sodišča, ki je dal najprej na glasovanje, ali naj sodi morilca takoj, ali pa počaka, da mu odmeri kazen redno sodišče. Če je množica dvignila roke in glasovala za takojšnjo sodbo, so zaslišali zločinca in pričel. Potem je predsednik vprašal množico, če hoče kdo zločinca zagovarjati. Če se je prostovoljno zagovarjati javil, so vsi utihnili in ga poslušali. Končno so glasovali sodniki za oprostitve ali smrtno kazn. Če je bila izrečena smrtna obsodba, so zločinca čez pol ure obesili.

Zanimivo je pa, da linčanja nikoli niso poznale one ameriške države, kjer je pravica stroga in neizprosna. Zločince so linčali samo tam, kjer so sodišča daleč ali pa, kjer niso mogla ukrotiti zločincev. To je neke vrste samoobramba ljudstva, če ga državna oblast ne more ščititi.

Naš rojak Tesla proti Edisonu

Testin protest v »New York Worldu« proti Edisonovim kompanijam — Brez Teslinih izumov bi bilo Edisonovo ime malo znano

Od uglednega rojaka v New Yorku smo prejeli naslednje pismo, v katerem nam sporoča o zanimivem konfliktu med Teslo in Edisonom:

Edisonovo ime ima veliko večjo vrednost za magnate elektrike kot njegove iznajdbe. Njegovo ime je vredno za magnate nad 10 milijonov dolarjev na leto; z njim si pridobivajo bogastvo in si osvajajo nove trge. Ker potrošijo 10 milijonov dolarjev vsako leto za komercializiranje njegovega imena, so iz Edisona napravili nekakega nadčloveka, ki mu pripisujejo vse zasluge za ogromen napredek električnih strojev in aparatov.

V resnici je Edison v prvi vrsti legendarna osebnost in čele v drugi vrsti upravičen do slovesa kot izumitelj. Radi te legendarnosti, za katero so odgovorne velike korporacije in ameriško časopisje, se Edison splošno smatra za izumitelja skoro vseh električnih iznajdb!

V tehničnih znanstvenih krogih je seve znano tudi ime Nikole Tesle radi številnih električnih izumov, brez katerih bi Edisonovo ime prišlo v javnost komaj parkrat na leto, ako bi sploh ne bilo že davno pozabljeno. Eden največjih ekspertov na področju

elektrike dr. B. A. Behren pravi o Teslovih zaslugah v svoji knjigi o električnih iznajdbah: Ako bi odpravili iz industrijskega sveta rezultate Teslovih izumov, bi se ustavila vsa kolesja v tovarnah, električne železnice bi obstale, naša mesta bi bila brez luči, naše tovarne mrtve in zapuščenice.

Skromnemu znanstveniku Nikoli Tesli je jela predsedati velika časopisna kampanja ob priliki 50letnice električne žarnice, s katero je hotel trust elektrike zakriti svoje roparstvo Teslinih izumov s tem, da se je z velikim pompom ponovno skril za legendarnega Edisona. Napisal je protest proti legendarni trasti elektrike, ki je bil priobčen v »New York Worldu«. »Ako bi Edisonove kompanije ne adaptirale mojih iznajdb«, pravi Tesla, »bi danes več ne eksistirale. Kljub temu ni moje delo pri njih dobilo niti najmanjšega priznanja, kar je nad vse značilen primer prisilne nevaležnosti velikih korporacij.«

»Vzroka za to ni daleč iskati. Gotova njihova prominentna osebnost mi je povedala, da potrošijo kompanije letno 10 milijonov dolarjev za popularizacijo Edisonovega imena, ki je po njenem zatrdilu vredno zanje neprimerno več.«

Tesla tudi pravi, da se je Edison upiral novemu sistemu razsvetljave, slonečemu na Teslini iznajdbah, radi tega, ker daleč nadkriljuje Edisonov primitivni sistem. Vendar ni na znani proslavi v Detroitu nihče omenjal Teslinih zaslug, temveč so enostavno in preračunljivo pripisovali vse zasluge za razvoj električne žarnice in drugih čudes Edisonu.

V zvezi s Teslino iznajdbo alternativnega toka elektrike, je značilno, da obžaluje uporabo te iznajdbe za električni stol. Električni stol mu je »monstruozni aparat, ki reče uboge žrtve pri živem telesu... Ena minuta agonije na električnem stolu pomeni silne obočine, mizant, ki je podobna večnemu trpljenju.«

Nikola Tesla se je rodil v Smiljanu pri Gospiu v Liki leta 1856. Kot sin srbskoposlovenskega svečenika. Osnovno šolo in nižjo realno je dovršil v Gospiu, višjo realno z maturbo pa v Rakovcu pri Karlovcu. Po dovršenih študijah na univerzi v Pragi je mladi inženjer stopil v službo neke družbe v Pešti, kjer je takoj pokazal svojo iznajdljivost z izboljšanjem telefonske naprave. Njegova ideja motorja za vrtilni tok, ki je dobila v tem času že jasne oblike, ga ni pustila dolgo tu. Dvignila ga je in zanesla v Pariz, kjer je stopil v službo Edisonove Kontinentatne družbe. Misli je, da bo tu lahko izvršil svoje načrte. Napravil je sicer modele avtomobilskih motorjev, a do denarja za njih tehnično izvedbo ni mogel priti. Zato se je na uavet svojih tovarišev napotil naravnost v Edisonov laboratorij v New Yorku.

A tudi tu Tesla ni našel podpore za uresničitev svojih idealov, ker je bil Edison, kakor vsi največji elektrotehnični tistega časa, prepričan, da izmenični tok, ki bi jih bil Tesla rabil za svoje motorje, nimajo nobene bodočnosti. Šele ko si je zasluzil z nekimi konstrukcijami zadosti sredstev, je ustanovil družbo, ki ga je podprla pri njegovih poskusih. Ko so se ti dobro obnesli, so dali delničarji denar za patentiranje celoga izdelanega sestava za vrtilni tok. Kmalu nato (l. 1888) je Tesla prodal svoje patente viliki trdki, ki si je z njimi pridobila ogromno premoženje.

Večletnost je Tesla napotila, da je začel raziskovati toke z vedno večjo frekvenco; že l. 1888. je konstruiral stroj, ki je proizvajal toke s po več deset tisoč perijodami na sekundo in z najbolj čudnimi svojstvi. Izumil je cel niz novih priprav in metod za brezžično prenašanje električne energije v katerekoli daljavo. Višek je dosegel, ko se je l. 1899. napotil 2000 m visoko v Koloradske hribe, kjer je proizvajal elektriko z napetostjo nad 20 milijonov voltov, da so od onega oscilatorja do drugega švigali skoki zraka bliski, ki v svoji energiji niso zaostajali za prirodnimi. S temi energijami je proizvajal tudi vzdržne električne valove, s katerimi je oddajal brezžično znake na več tisoč kilometrov daleč; posrečilo se mu je celo pošiljanje električnih valov okrog zemlje.

V Teslinih patentih najdemo vse, kar je mogoče dobiti v stroki, katere se je lotil. V področju brezžične telegrafije najdemo vse, kar so rabili Marconi, Braun, Wien, Poulsen, Fresenden in drugi; najdemo iskričnice najrazličnejših vrst, naprave, vodovarne in okvirne antene, vse mogoče priprave in metode za ugašanje prejemnih in oddajnih priprav, razne kontaktne detektorje in polno drugega. Vse to je Tesla odkril, oz. iznašel več let pred omenjenimi gospodi, ki so morali ukrasti Tesline ideje, da so sploh mogli napredovati.

MEDENI TEDNI

Zena očita možu: 10 minut si hotel izostati, pa je minilo skoro že 11 minut, odkar si odšel z doma.

V ZADREGU

Trgovca, katerega je žena zasačila, ko je poljubljal prodajalko: — Križ božji! V direndaju pred prazniki človek res ne ve, kaj počenja.

Marcel Priollet

Seržant Diavolo

Roman

Seržant se je moral premagati, da je lahko zapustil ta kraj, po katerem je tolikokrat zahrepenel. Nadaljeval je svojo pot in kmalu je zavil v Ravno ulico, ki je menda dobila to ime zato, ker je bila vsa zveržena.

Tu se Maximu ni več tako mudilo. Ogledoval je na mračnih hišah obledel številke. Zašel je očividno predaleč, ker se je moral vrniti.

Slednjič se je ustavil pred novejšo hišo in dvignil glavo. Na balkonu je zagledal velik kaktus. Zašepetal je: — Tale bo prava!

Položil si je roko na prsa, kakor da mu srce premočno utripa. Mudilo se mu ni več. Zdelo se je, da hoče pcdaljšati minute, ki so ga še ločile od svidenja s sestro. Vedel je, da je pričakovanje velike sreče najlepše in da rsičnosti človeka navadno razočara.

Mimoidoči so se začeli ozirati po njem, ker je stal pred hišo nepremično. Otroci so se dotikali gumbov njegove uniforme. Radovedno so ogledovali zagorelega vojaka in ugibali, od kod je prišel.

Toda seržant se ni napotil v Ravno ulico samo zato, da bi se pokazal prebivalcem starega mesta.

Stopil je v hišo in odšel po temnih stopnicah v drugo nadstropje, kjer je potkal na vrata. Takoj se je nekdo oglašil. Vrata so se na stežaj odprla in iz dveh grl sta se začula dva radostna klica: — Maxime! — Prijatelj!

In mož, ki je bil pozabil na svoje ime, da je lahko postal junaški seržant Diavolo, je čutil, kako so ga štiri

roke krepko objele. Solze so mu pri telepe po licih in globoko ginjen je zašepetal: — Deca moja!

Vsa dolga pot in vse prizadevanje Maxima de Frileuse, da bi dobil dopust, je imelo svoj izvor tu, med temi stenami, v skromnem a udobnem stanovanju, najetem v starem delu Nizze.

Ta tajna je težila mladenci in dekletu, ki sta združevala v sebi najlepše na svetu: mladost, lepoto, zdravje in ljubezen. Skupaj sta bila stara komaj petinštirideset let in spoznala sta se v dramatičnih okoliščinah, v katerih je igral Maxime de Frileuse glavno vlogo.

Le iz pisma, ki ga je prečital na parniku, vemo, da je imel sestro, dražestno, mlado sestro, katero je oboževal tem bolj, ker je videl v njej nedolžno žrtev svojih pustolovščin.

Beatrice se je prenehala po smrti ovdovala vojvodinje de Frileuse v Pariz. Kjer se je sestala z Maximom. Z Maximom pa nista bila dolgo skupaj.

Nove pustolovščine so jo pripravile ob starejšega brata. Beatrice bi bila zelo osamljena in nesrečna, da ni našla prijatelja v osebi visokega, otožnega in nekam zagonetnega mladčena Palota.

Kmalu je prišlo na dan, kdo je pravzaprav Palot, Beatrice je zvedela, da je mož, ki jo skrivaj ljubi, v resnici ruski državljani Boris Kantemir, sin onega kneza Ivana Kantemira, katerega osebnost si je bil izposodil Maxime de Frileuse, da bi bolje osleparil barona Vürfa in njegove prijatelje, katerim se je hotel osvetiti.

Dogodki so se vrstili naglo. Onega dne, ko se mu je posrečilo zadeti Vürfa in njegove prijatelje, je moral Maxime brez sledu izginiti. Predno je pa pobegnil, se je zgledil pri Borisu in Beatrici.

Takrat je pokazal mlademu Rusu plavalasno deklo z Madoninim obličjem, rekoč: —

— Vzemti Beatrice s seboj in ščiti jo. Pridi... Dam ti jo.

S temi besedami je zagural svoji sestri bodočnost. Saj ji je dal na pot v življenje poštenega, značajnega in iskrenega moža, katerega je večkrat videl pri delu tako, da je lahko ocenil njegove vrline.

Čim se je odkril, se skrbi, je Maxime de Frileuse pobegnil. Vstopil je v turško legijo in sklenil začeti novo življenje.

Kot vojak, je poskrbel, da je mogel redno poročati sestri in njenemu ženinu o sebi. Tudi on je dobival pisma.

Slednjič je dobil pismo, v katerem mu Beatrice in Boris sporočata, da se poročita v Nizzi. Prosila sta ga, naj vzame dopust in pride k poroki.

Kako je seržant Diavolo dobil dopust, smo že slišali.

In zdaj je prišel k zaročencema. Poljubljal sta ga tako, da mu je kar sapo zapiralo. Slišal je, kako zatrujeta v en glas: — Da veš, kako je bil priden!

— Da veš, kako je bila pogumna... dobra... nežna...

— Dovoli... dovolj! — je vzdihnil vojvoda smeje. — Nehajta vendar že hvalliti drug drugega.

Beatrice je objela Borisa Kantemira in mu naslonila glavo na prsa. Lepo je bilo videti, kako se ljubita. Simbolizirala sta ljubezen v najčistejšem in najlepšem nitejšem pomenu.

Ne da bi vedel zakaj je pomislil seržant Diavolo na visoko črnolasko otožnih oči, katero je poznal vso v nakritu in katero je srečal tu v Nizzi, oropano vsega bogastva.

V drugačnih razmerah bi se ne zmenil za njo. Danes je pa proti svoji volji mislil na njo. Vojak, kolonialne vojske je bil vajen temeljito izprašati svojo vest in moral je priznati, da je napravila

Magdalena de Vaulnes nanj globok vtis. Zdelo se mu je, da ljubezni ni dostopen. Zato je tudi mislil, da ni nič posebnega, če se zanima za Magdalena. Saj ni mogoče, da bi se zaljubil v njo. Zdal misli na njo, a čim se vrne v Maroko, bo pozabljena.

Ali bo imel Beatrice brat toliko moči, da premaga svoje srce? Tega bi ne mogel nihče povedati, celo tisti ne, o katerem so tovariši v turški legiji govorili, da ima demonsko moč. Tam je bil samo seržant Diavolo, mož brez srca neusmiljen s seboj in z drugimi. Tu, pod toplim podnebnim riviere, kjer se človek tako lahko spozabi, je pa postal proti svoji volji vojvoda Maxime de Frileuse.

VII.

Zaobljubljena srca

Seržant Diavolo ni imel časa dolgo razmišljati. Beatrice ga je hotela čim priščneje sprejeti. Izvila se je Borisu Kantemiru iz naročja in stopila k bratu, da mu vzame iz rok kovčeg. Potem ga je povabila k mizi, kjer je bila pripravljena zakuska.

— Očito si lačen. Le hitro se okrepčaj, potem pa začnemo kramljati. Saj si imamo marsikaj povedati.

Hočeš noč je moral ubogati. Pod nadzorstvom skrbne sestre se je moral najesti do sita. Beatrice pa ni bilo do jedi. Komaj je Maxime odložil nož in vilice, je začela znova gostoleti.

— Če bi vedel, kako sem srečna, da si dobil dopust! Bala sem se, da te ne bodo pustili, ker se govori o veliki ofenzivi v Maroku. Veš, dragi brat, najrečnejši dan mojega življenja bi bil pokvarjen, če bi ne bilo tebe na moji svatbi.

— Saj sem vedel, — je dejal Maxime de Frileuse smeje. — Zato sem napel vse sile, da dobim dopust. Lahko ni bilo, a šlo je le.

Junak turške legije je pozabil pove-

dati sestri, da je tvegal življenje, da dobi dopust. Pravi junaki so navadno zelo skromni.

Sicer je pa Maxime de Frileuse že tolikokrat dokazal svoje junaštvo, da se mu ni zdelo vredno govoriti o zadnjem v Maroku.

Toda sestra, ki ga je dobro poznala, je slutila, da ji nekaj prikriva. Sedela je molče pred tem lepim, zagorelim obličjem, pred temi žarečimi očmi, pred tem uniformiranim možem, v katerem je bilo težko spoznati bivšega vojvoda.

— Često sem molila zate. Prosila sem mater božjo, naj bide nad hrabrim vojakom, naj ga varuje smrtonosnih krogel in vsega zla. Plemenito si ravnal. Zapustil si vse in postal navaden vojak.

— Pretiravaš, draga Beatrice. Saj nisem ravnal tako plemenito, kakor se ti zdi. Izbrati nisem mogel. Odločiti sem se moral za visoke stene, ki bi mi zakrivalo sonce, ta vir vsega življenja, ali pa za pustolovsko življenje vojaka tujke legije.

Imel sem srečo, da sem lahko brez ovir zapustil Francijo in se zatekel v veliko brezimno rodno tuiske legije. Ta korak sem storil brez skrbi, ker sem vedel, da si ti, draga sestra, v zanesljivih rokah.

Zaupal sem Borisu Kantemiru kakor samemu sebi. Vedel sem dobro, da stori vse, kar bo v njegovih močeh, da te osreči.

Vidim, da se mu je to posrečilo, prepričan sem, da sta zdaj oba srečna. Sreča in zadovoljstvo ti odseva z obraza. Rad bi pa vedel vse podrobnosti vajinega tavanja po svetu. Vajina pisma niso bila popolna. Saj nista mogla vedeti, če vojaška cenzura ne odpira pisem, naslovljenih na seržanta Diavola. Zato sta morala biti previdna. Govorita. Pripovedujta hitro, da postane vajina radost tudi moja.

Dr. Schaferjev Epilepsan proti epilepsiji - krčem - padavici

Že 15 let najbolje preizkušen. — Vsak dan dohajajo priznanja natančneje pojasnila daje in razpošilja

lekarna Sv. Stjepana Mr. M. Fister, Osijek III.

je
„OLLA“
GUM...?
NAJBOLJA!
Dokazano najpopolnejša!

ŠIVALNI STROJI
izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz lastne tovarne. — 15-letna garancija. — Vezanje se poučuje pri nakupu brezplačno. PISALNI STROJI „ADLER“ — KOLESA iz prvih tovarn „Dürkopp“ — „Styria“ — PLETILNI STROJI vedno v zalogi. — Posamezni deli koles in šivalnih strojev. — Daje se tudi na obroke. — Ceniki franco in zastoj.

IVAN JAX i SIN, LJUBLJANA, Gosposvetska 2

Beli zobje

olepšajo vsak obraz. Cesto že zadostuje samo enkratno čiščenje z prijetno osvežujočo Chlorodont-pasto, da se doseže lep sijaj elonovine tudi na stranicah zob, ako se uporablja posebno izdelano ščetkico za zobe. Ostanke jedi, ki ostajajo med zobmi ter povzročajo radi gnilobe neprijeten duh ust, odstranjujejo se najtemeljiteje z Chlorodont-ščetko. Poskusite najprej z malo tubo Chlorodont-paste, ki stane Din. 8.—. Chlorodont ščetka za otroke, za dame (mehke ščetine), za gospode (trde ščetine). Pristno samo v originalnem modro-zelenem omotu z na pisom Chlorodont. Dobiva se povsod. — Pošljite nam ta oglas kot tiskovino (omot ne zalepiti) dobili boste brezplačno eno poskusno tubo za večkratno uporabo. Varnice Zlatorog, Oddelek Chlorodont, Maribor. 7

Lovske puške

Roberte, brovning pištole, pištole za straženje psov, lovske in ribiške potrebščine ima v zalogi: F. K. KAISER, puškar v Ljubljani, Kongresni trg 9.

Na drobno!

Na debelo!

Najcenejše in najboljše kupite vse prvovrstne

vrvarske lastne izdelke,

motvoz, žimo, afrik, kapok, nepremočljive konjske plahte itd.

samo pri

Prva kranjska vrvarna in trgovina s konopnino

Ivan N. Adamič

Ljubljana, Sv. Petra c. št. 31. Tel. št. 2441.
Maribor, Vetrinjska ul. št. 20. Tel. št. 2454.

Celje, Krajca Petra c. št. 33.

Račun poštne bran. Ljubljana št. 10.690

Kranjska hranilnica

Ljubljana

je denarni zavod davske banovine, ki jamči za vloge z usem premoženjem in svojo davčno močjo.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje

nevezano po 5%, vezano višje do 7% brez odbitka rentnega davka.

Dovoljuje kredite proti knjižbi na prvem mestu v tekočem računu in proti amortizaciji, daje menična posojila, vrši vse kontokorentne posle.

Najbolj varna naložba denarja.

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par. Plača se lahko tudi v znakah. Za odgovor znak! — Na vprašanje brez znamke ne odgovarjamo. — Najmanjši oglas Din 5.—

Klaviere

strokovno ngrajuje in popravlja G. JURASEK, Ljubljana, Ključavničarska ulica 3. Mestni trg 22. 92-L

Delavnemu ekonomu

ali drugim delavskim osebam, zmožnim poljedelstva, svinjereje, živinoreje in kurjereje, dam posestvo v najem ali na akord — za plačilo polovica celotnega pridelka, s l. svezanom 1930 — preje ali pozneje. Ponudbe na upravo „Slov. Naroda“ pod „Ekonom 2916“.

20odstotne kronске bone

kupuje Puška štedionica, založni zavod d. d., Osijek, Desetičina ul. 27. 110/L

Drva - Premog - Koks

pri družbi „KURIVO“, Dunajska cesta 33. Javna skladišča. Telefon 3434. 107/L

Srebrne krone

vsakovrstno zlato, zlatotke kupuje P. Čuden, Prešernova 1. 96/2

Ribje olje

sveže, najfinše, norveško, iz lekarne dr. G. Piccolija v Ljubljani, se priporoča bledim, slabotnim osebam. 87-L

2 strugar, pomočnika

za les, mlada in spretna, s hrano in stanovanjem v hiši, sprejme s 30. decembrom strgarska delavnicca s pogonom Babič, Ročica-Laško. 2908

Motorno kolo

BSA ali AIS, 500 cm., s prikolico, le izborno ohranjeno, kupim ostanca zamenjam za Puch 220 proti doplatku. — Dr. Šamenjak, Murska Sobota. 2910

ILIRIJA premog

Likanje

moške, damske obleke 18 Din. WALLET EXPRESS, Ljubljana, Stari trg št. 19, lika, čisti, popravlja, obrača, modernizira garderobo. V stare obleke napravi novo podlogo. Za črne suknje specialni baržun za oratnike. Za prireditve brzolikanje smokingov, trakov, damskih toalet. — Gg. uradnikom se garderoba popravi med uradnimi urami in se na željo dostavlja v pisarno.

Bukove hlode

prima, čiste, brez vel, brez srca 40, a nekaj 35 cm debeline, vna-grej kupim vsako količino. Plačam dobro. Ponudbe na naslov: Sauer, Zagreb, Vlaška ul. 72-c. III. 2937

ILIRIJA drva, oglje

Ajdovo moko Din 4

poleno po Din 3.— koruzno črnok. moko 2.70 pšenično enotno moko 3.20 razpošilja v vsaki množini od 25 kg naprej Pavel Sodej, umetni mlin Javornik, Gorenjsko. 2936

Pekarijo

oddam v najem. Naslov v upravi tega lista. 2934

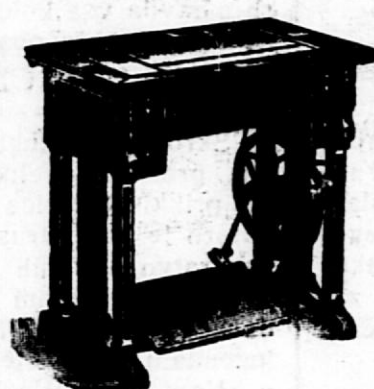
Krajev. zastopnika

reprezentativnega, agilnega, v m-di za gospode in tekstilni stroki dobro uveljavljenega, sprejme jugoslovenska skladnica za svilo. Ponudbe z navedbo referenc na tverko Aleksander Spitzer, Novi Sad, Zelenična ulica št. 14. 2938

Natakarico

z osebo pravico in majhno kaverjo iščem za talci. Ponudbe s sliko na naslov: H. Turčanski, Kočevje. Velika kavarna in restavracija. 2935

Hvaležna novoletna in božična darila

so edinole J. PETELIN-CA ŠIVA NI STROJI ter pisalni stro URANIA v treh velikostih. DRESDEN-SKI fabrikat.

Elegantne opreme, NAJBOLJŠI MATERIAL, 10% POPUSTA samo pri

JOSIP PETELINC * LJUBLJANA
Ob vodi poleg Prešern. spomenika. - Telef. 1293

Dvokolesa najboljših svetovnih znamk v veliki izbiri zelo poceni. Najnovejši modeli otroških vozičkov, od preprostega do najfinšega, in igrači vozički v zalogi. Več znamk šivalnih strojev najnovejših modelov, deli in pnevmatika Cenili franco. Prodaja na obroke.

„TRIBUNA“ F. B. L. tovarna dvokoles in otroških vozičkov. Ljubljana, Karlovsk. c. 4.

Poročne prstane

nudi najceneje Ivan Pakiz, Ljubljana, Pred Škofijo 15. 2820

L. Mikuš

LJUBLJANA Mestni trg 15

priporoča svojo zalogo dežnikov in solčnikov ter sprehajalnih palic. Popravila se izvršujejo — točno in solidno —

Žaluzije

lesenih tekstilnih rolet (dervo-utrdi) rolete iz gradelna se do be najceneje pri tvrdki PETER KOBAL Kranj — Slovenija Tel. interurb. 32

Krušno moko

in vse mlevske izdelke vedno sveže dobite pri

A. M. Zorman

Ljubljana, Stari trg 32

ILIRIJA koks

Dunajska c. 46. Telefon 28-20

V Karlovcu

prodamo večji objekt, dve lesni industriji, upoljen železniški kolosjek, dve hiši za stanovanja, zelo rentabilno. Vprašati: Janko Cartavanes, Karlovac. 2907

NOSAL
prašek proti
NAHODU
Vas takoj reši tega zla.
Din 10.— Proizvajal:
apoteka Mr. BAHOVEC,
109/L Ljubljana

PRIPOROČA SE

Parfumerija „Sirmoli“

LJUBLJANA, POD TRANČO 1

Makulturni papir

kg à Din 4.—

prodaja uprava „Slovenskega Naroda“

GRAMOFONI H.S MASTER'S VOICE

Najnovejši modeli

PRISPILI!

Kolosalna jakost in povsem naravna jasnost godbe in petja. Vsak aparat — šlager! Ne kupujte nobenih, le navidez podobnih izdelkov, dokler niste slišali in preizkusili te umotvore gramofonske tehnike.

Centrala za splošno gramofonijo

„GRAMOFON“ — A. RASBERGER

LJUBLJANA, Miklošičeva cesta 34.

Največja zaloga gramofonov in plošč v Jugoslaviji.

Domače podjetje!

V neizmerni bolesti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš nepozabni soprog, predobri in skrbni očka, stric, svak in bratranec, gospod

Josip Lampič

danes dne 28. decembra ob ¼ 7. uri zjutraj, po kratki mučni bolezni, v 72. letu svoje starosti, previden s tolažili sv. vere, bogu vdano preminul.

Pogreb predragega pokojnika se vrši jutri, v nedeljo, 29. decembra ob ¼ 4. uri popoldne iz hiše žalosti, Rožna dolina, Cesta VI št. 12, na pokopališče k Sv. Križu.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v raznih cerkvah.

Rožna dolina, 28. decembra 1929.

MARIJA LAMPIČ, roj. ŠKARJEVEC, soproga; FANI, MARA, ROZI, hčerke; CIRIL, sin.

Ključavničarstvo AVUGUST MARTINČIČ javlja tužno vest, da je danes ob ¼ 7. uri zjutraj, po kratki in težki bolezni preminul v starosti 72 let, po 48 letnem zvestem in neumoren delu v podjetju, gospod

Josip Lampič

katerega pogreb se vrši jutri dne 29. decembra 1929 ob 15. uri in 30 min. (¼ 4. uri popoldne) iz lastnega doma v Rožni dolini VI/12 na pokopališče k Sv. Križu.

Pokojnika nesebično, kolegialno in nad vse zvesto delo v službi ostane drag spomin podjetja in vseh, ki so ga poznali.

Ljubljana, dne 28. decembra 1929.

Ključavničarstvo AVUGUST MARTINČIČ